

Berketz István utóda
 cégtulajdonos: KOVÁCS ENDRE
kelmefestő és vegytisztító gyára
 Budapest, IX. ker. Kinizsy-utca 14. szám.

Kitüntető: Páris, Bécs, Budapest, Szeged.
 Alapítva 1864.
 Telefon 63-36.
 Vidéki megbízások pontosan teljesítenek.

Gyűjtőtelepek:
 Andrássy-ut 50.
 Lipót körut 16.
 Izabella-utca 66.
 Rákóczi-ut 78.
 Üllői-ut 30.
 Váci-utca 51.

Sárga János
 kolozsvári ékszer- és ezüstartu gyárostól a legutányosabban beszerezhető a legdivatosabb ékszerek, ötvös-művek, ezüstművek, órák, egyházi felszerelési és iparművészeti cikkek előnyös részletfizetésre is. Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve. 12539

Feltűnést keltenek TITANIA gyorsgőzmosógépek és mangólikák

Egy gyermek mossa vele
 az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
 Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
 Képviselek keresetnek: Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

Párisi világiállás "Grand Prix" 1900
Kwizda-féle Restitutions-fluid
 es. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára 2 K 80 fl.
 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóéletű, inkább merészségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744

Kwizda-féle Restitutions-fluid
 csak a mellékelt védjegy egy valódi képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 20.

KÖLTŐI MŰVEK:
 A Franklin-Társulat kiadásai.

ADY ENDRE
VÉR ÉS ARANY
 Újabb költemények.
 Ára 3 kor.

OLÁH GÁBOR
SÁMSON
 Költői elbeszélés.
 Ára 3 kor.

Kaphatók:
LAMPEL R. könyvkereskedése
 (Wodianer F. és Fiai) részv. társ.-nál Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Földes MARGIT CRÈME
 LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Hegedűk. Cimbalnok. Fuvolák.
 Forgatható és önműködő hangszerek. Elsőrangú gyártmányok. Pompás kivitelben. Mérsékelt vagy részletfizetésre.

ELEK és TÁRSA
 Budapest, VII., Károly-körut 10.
 Méltányos üzleti elvek, Előzékeny kiszolgálás.
 Képes hangszórárjegyzék ingyen és bérmentve. 12555

Beszélőgépek
 7 koronától 500 mg részletfizetésre is. Lemecsekre. Ingyen Odeon lemezek Szemlencsével. Tóth József gramofon kereskedő Szegeden, Kőváros 3. sz. Árjegyzék ingyen.

A SICULIA
 Málnási víz

A gyomorégést azonnal megszünteti. Páratlan nyálkaoldó és étvágygerjesztő

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál főül-mulhatatlan.

A legjobb gyógy- és asztali adótvíz.

Magyarországi főraktár: **BRÁZAY KÁLMÁN** Budapest, József-körut 37. Telefon 59-16.

Ha őszül a haja
 ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,
 mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerésztárában,
 Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótátr-utca sarkán. 12445

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

12293 Kapható: minden gyógyszerésztárban valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerésztárában **ARAD, Szabadság-tér.**

RÉZBUTOR
 12575 VAS-SZOBABUTOR
 gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekintethetők. Eladás jutányos áruk mellett. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

PÁPAI és NÁTHÁN vas- és rézbutor gyártó **Budapest, VI., Andrássy-út 1.** (Fonciere palota).

VASÁRNAPI UJSÁG

2. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 12.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 koroná, Félévre 8 koroná, negyedévenként 80 fillérrel több. Negyedévre 4 koroná. A „Világkronika”-val külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

A HONVÉD-MENHÁZ A SOROKSÁRI-ÚTON.

ÖREG HONVÉDEK.

FÉHÉR zuzmara a fák galyain, néma a nagy kert, hó fűdi be az utakat, virággyakat, a tél csöndessége mindenütt, — csak itt-ott mozog tova nagy lassúdan egy-egy jég-szürke szakállú öreg ember, mintha az az öreg ember is csak arra való volna e téli tájra, hogy még zordabb, szomorúbb legyen a hely.

Az öreg honvédek között vagyunk, a kik a nemzet haláljából, — ez van írva a ház párnájára, — a Soroksári-út végén egy emeletes, régies állami épületben töltik napjaikat. Az öreg emberek élete mindenhol csendesen, zajtalanul múlik, de százzorta csendesebb akkor, ha az állam gondjaiban telik el. Az állam gondskodik itt mindenről, még zsoldot is fizet, csak jól érezzék magukat az öreg emberek a menedékházban. Fogy, napról-napra fogy az öregek száma, hiába akadnak mű-honvédek, a kik az öreg oroszánok számát szaporítanák. Lassan eljön az idő, hogy egyetlen honvéd lesz már csupán széles Magyarországon, — az utolsó honvéd. És talán az az utolsó honvéd se lesz már igazi honvéd. Mert érdekes, de való, hogy a ma élő „honvédek”-nek a fele sohase hallott

TISZTI SZOBA A HONVÉD-MENHÁZBAN.

gel megtöltött pipát. Újabbán aztán a miniszterium megsajnálta az öregeket. Wekerle Sándornak mindenre van gondolja, gondja van az öregekre is. Alig volt néhány napig miniszter, már intézkedett, hogy az öreg honvédek dohányt, valódi dohányt kapjanak az állami gyárakból. Ne kellessen a szivarvegekkel bajlódniok. De azért elszívják most is a szivarveget, mert a dohány az, a miből soha sincs elegendő.

Olyan az a nagy ház ott a soroksári-út végén, mint valami kolostor. A kik ide jönnek, azok már felig-meddig lemondtak a világról, a világi mulatságokról. Csendesen, zajtalanul mulik el feleltük az élet, nem akarnak már ők semmit, csupán nyugodalmat. Többnyire a szegénység és elhagyottság viszi őket a menházba, a hol életük végéig gondoskodnak róluk. Jó konyhája van a menháznak, boroska is akad néha-napján, de a legtöbbit ér az, hogy az embernek soha sem kell egyedül lenni. Ketten-hárman laknak egy szobában és jókedvükben még dalognak is. Persze, csupa olyan nőtáka, a melyeket manapság már senki sem ismer. Dolguk nem igen van, há csak azt nem lehet dolognak nevezni, hogy olykor be-bejárnak a városba a műzenmókba, képtárakba és ottan vigyáznak a rendre. De ide is csak az megy, a ki akar.

Néha-néha akad olyan valaki is az öregek között, a ki még hetven-nyolcvan esztendőskorában sem tudja megszokni a nyugalmas életet, a kit a vére hajt, a ki nyughatatlanodik még a sir száján is.

Esztendők óta jár a menházba egy öreg vörössapkás. Minden esztendőben ott van egy-két hónapig, aztán búcsút mond a kapu-felának, nem tud megmaradni a nagy nyugalomban, csönösségben. A tavalyi télen is megjelent az öreg vörössapkás. Mikor a legnagyobb hidegek jártak, a mikor a verebek megfagyva hullottak le a fákrol, a menház parancsnokánál jelentkezett a vörössapkás.

— Honnan jössz? — kérdezte a kapitány.
— Püspök-Ladányból. — felelt az öreg. — Még pedig gyalogszerrel.
— Aztán nem féltél a farkasoktól?
A proféta-külsejű aggastyán megcsóválta a fejét és száraz humorral felelte:
— A farkasok tisztelik bennem az egykori vörössapkást. Ha az emberek már el is felejtették.

Miután megígérte az öreg, hogy most már nem hagyja el többet a menházat, befogadtott. A miniszteriumhoz pedig elment a jelentés, hogy X. Y. öreg honvéd megérkezett, ismét „hazajött.”
De az öreg most sem tudta megszokni a rendet, nyugalmat. Alig, hogy kipihente magát, néhány nap múlva már hült helye volt. Elment csavarogni a nagy télbe. Persze csak úgy gyalogszerrel, mert hiszen pénze nem volt vasútra. Valahonnan Szolnokról írta meg reszketeg irással, hogy ne haragudjon reá a kapitány, de ő már nem tud megváltozni. Jobban szereti a szabad életet, semhogya le tudna mondani. Tavaly előtt egyéb szenzáció történt a menházban.

Gomba Györgyöt, a ki ifjú korában Bem apó mellett töltötte az ágyút, a reggeli riportnál a parancsnok elé vezeti a segédtsit.

— No, mi a kívánságod, Gomba bajtárs?
Az aggastyán megsodorja a bajszát.
— A' mondó vagyok, hogy én innen elmegyek.

— Ejnye, adta, erre-arra... Hát van valami panaszkod talán a dolgodra?
— Nincs nekem, könyörgöm. De el kell menni, mert megházasodom. Én épen azért jöttem, hogy házasságomhoz tanúnak kérjem fel a parancsnok urat.

— Megbolondultál? — riad fel a parancsnok. — Minek már neked asszony?
— Nem is nekem kell az asszony, de én kellem az asszonynak, — felel nyugodtan Gomba. — Ő kért meg engem a multkoriban.

Diktum-faktum, kiderült az állapot, hogy egy lelkes honleány, a ki foglalkozására nézve gyümölcsös-kofa, beleszeretett Gomba Györgybe. Sok az apró gyerek a háznál, jó lesz, ha valaki vigyáz rájuk otthon, a míg az anyjuk a gyümölcsöt árulja. Odajárt már az öreg hetek óta a bölcsőt ringatni... Csak nagy huza-vona után mondott le különös házassági tervéről Gomba György.

Elteltek ezek az apró szenzációktól, nyugodtan, csendesen mulik az élet a menházban. A reggeli riport napról-napra azzal a jelentéssel végződik, hogy nincs semmi baj a háznál. A parancsnok elunhatná magát, ha hébe-korban külföldi vendégek fel nem keresnék a házat. Angol és német turisták kíváncsiak csupán Budapest határában azokra a hősökre, a kik egykor a szabadságért vésztek. A hogyan Párisban megnézik az invalidusokat, úgy járnak a mi öregeinkhez is a kíváncsi turisták. Igaz, hogy látványt nem sokat találnak itt. Legfeljebb azokat a füstös fekete gyárakat, a melyek a menházat környékezik, a melyek dögleletes levegővel töltik meg a menház részük az öregeknek. Idővel aztán a gyárak utána mentek a menházak és most már úgy összeszerítik, hogy az öregeknek nagyon mértéketlen kell banni a levegőnek. Okos dolog volna, ha a miniszteriumban valaki kezébe venné az ügyet, hogy az egész menházat telepítsék át a budai szabadba, a hol még van levegő. Utóvégre, ha mást nem adhatunk a szabadság hőseinek agg napjainkra, a levegőt, a melyben mindenkinek van része, ne vonjuk el tőlük. A menház telkének mai értékéből kifutná az egy költőzködni költség. Budán még ősök a telkek. K. Gy.

PETŐFI KIADATLAN KÖLTEMÉNYEI.

Gróf Teleky Sándorhoz.

Te elfáradsz, míg ősiednek
Végig tekintesz névsorán,
Én jóformán azt sem tudom, hogy
Ki és mi volt a nagyapám.
Te fényes, csilláros teremben,
Bársony pályában születél,
Én szalmazsákon születtem egy
Kis mécs borongó fényinél.
Téged sétára cifra hintón
Négy, öt szép drága ló ragad,
Én az apostolok postáján
Viszem sétára magamat.

Bősége van mindennek nálad,
A mit kíván a száj s a szem,
Nekem ma még csak van mit enni,
Holnap talán már éhezem.
Szóval: nagy úr vagy és én koldus,
S mégis légy büszke rá, igen,
Légy büszke rá, jó gróf druzsám, hogy
Itten nyugodtál keblemen.
Mert, hej, nem mindenki nagy úrnak
Jut a szerencse, elhiheted,
Hogy megöllem s barátomnak
Nevezzem, úgy, mint tégedet.
S miért tettem ezt? mert... de nem szükség,
Hogy elbeszéljem érdemed;
Már az elég dicséretedre,
Hogy itt könyvemben áll neved.

(Koltó.)

Láttál-e a róna felett...

Láttál-e a róna felett
Elszállni madáriseregot,
Ha rája lövénék?
Így szállnak az évek!
Egy pillanatig
Még hallom szárnysuhogásaikat,
Már a másikban alig
Kisérheti a szem a kétes utat,
Mely röptök irányja,
Melyet hasítottanak egyre rohanva,
És annak utána
Se' hirt se' hamva
Az egész karavánnak.
S te állasz a néma, a pusztá hatáton,
Tunódva; mi volt ez? való-e vagy álom?...
(Pest.)

A CSATALÓ.

A nagy körút során dörög a társzekér,
Elébe fogva két öreg, iromba állat,
Két szürke paripa, két szomorú egér,
Míg jobbra, balra új butárok zaja vágat.

Egyik ló idegen: Meklenburg a hona,
A másik csatamén, rokkant és sántikáló:
Ő harcok tavasza, mely nem tér meg soha!
Örökre itt maradt, igába törve Ráró.

A büszke paloták, a szürke nagy körút
Olyan rideg vidék, ők más tájakra vágának,
Az egyik csendesen áhítja a falut,
A másik a tüzes, a vad, szabad csatákat!

S a míg a villamos riadva csöngeti
Az út melodiát, mely mindig visszajár itt,
Harcok harsány zaja fülébe cseng neki
És hallja letiport rétek lőt trombitáit!

S ha néha szembe jó egy század, egy csapat
S megzendül a zene s a nagydob földjüongat,
Irgyén nézi a kis katonalovat,
Mely délcegen topog, hallván a czifra szótát.

Rátó fáradt fejét búsan csüggeszti le
És hosszasan nyírít, hogy fölriad a párja,
S míg a hadizenet beiszsa nagy füle,
Rágondol komoran halott tábornokaira!

Juhász Gyula.

ÁLOMJÁRÁS.

(A Cserben.)

Be más minden, hogy itt jártam utolszor;
Százaz avar zörög, hol lábam vonszol.
Be más minden, hogy itt jártam utolszor.

Itt járt az én kínzó, lidérczes népem
S réám tört lelkem dalos éjjelében.
Itt járt az én kínzó, lidérczes népem.

Nagy álomjárások estenek akkor,
Az volt a kincsese, dús álom-aranykor,
Nagy álomjárások estenek akkori.

Ritkán se jár ma egy álomkisértet,
Bár nem kötök ellene harcok vért.
Ritkán se jár egy-egy álomkisértet.

Nem nyomnak s meg nem rontanak az álmok;
Meghalhatnak, föloldódtak az átok!
Nem nyomnak s meg nem rontanak az álmok;

Álmok szellemjárása szerterebben,
Elhull a nappalos, rőt küzdelemben;
Álmok szellemjárása szerterebben.

... Meghalt virágok illatleke szálldos
S a szél riogva csapja szét a fákhoz.
Meghalt virágok illatleke szálldos...

Havasathy Lajos.

MAGUKTÓL TÁMADT NOVELLÁK.

Közi, megjegyzésekkel és hozzászólásokkal ellátja:

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A Gondviselésben van poézis, s ez megnyugtató (mert a míg ő benne van, az emberekből sem halhat ki). Gyakran szó olyan dolgokat, hogy a legromantikusabb poéta is kapna rajtuk. Sőt ha magának nem jut eszébe, lop az íróktól kigondolt epizódokat s végig játszítja eleven emberekkel. E tekintetben nem kényes. Velem is megtette egy párszor. Egyszerű viszonzás, ha én most egy külön rovatomban, mivelhogy én sem vagyok kényes, „Maguktól támadt novellák” czime alatt hébe-hóba följegyzem, a mit ő termel, dokumentálva a „Vasárnapi Ujság” olvasói előtt, hogy ha min-

den poéta meghalna is a világon, még mindig megmaradna a legnagyobb, a Gondviselés, a ki jogosulttá teszi a többieket: hogy a míg ő ekként eszelecszik, azok ekként álmodhassanak.

I. Egy asszonyt letartóztattak.

(Csevegés a magától nőtt novelláról.)

Rövid tizenegy sor tartalmú hír jelent meg a „Magyar Hirlap” csütörtöki számában. Jelentélen rendőri hír, — de az se ithoni, valamely francia labból vándorolt idáig.

Ki kell szélesítenem a kurta rendőri hírt, hogy a szépségét megmutassam, mint a hogy az ember széthesítja a rózsabimbó zöld burokját s a benne összenyomott szirmokat szétpiszkálja, hogy virágnak látszassanak.

Norveilleben, egy francia faluban, beszűntették a régi temetőt, mert telkekre kellett a terület. Kitérték a határnapot, a meddig mindenki elvitetheti a kedves halottját az új temetőbe, ha ott helyet vált, — ellenkező esetben egy közös gödörbe hanyják be a csontokat.

Özvegy Gerard Máriaának egy kis fia feküdt a temetőben, ki már huszonekét év előtt meghalt. Gerard anyó még mindig eljárógatott oda vasárnaponként sírdogálni s most villámcsapásként érte a hír, hogy a halottaknak felmondta a szállást az előljáróság s virágvasárnapig bezárólag el kell onnan takarodniok, mert gyárak fognak épülni a pihenő helyeiken.

Az anyó a kezeit tördelte, szidta a hatóságot és a gazdagokat, kik a halottaktól megirigyelték azt a kis földet, majd elhatározta, hogy kedves kis Jankóját (Gerard Jeant a halottak névjegyzéke szerint) az új temetőbe viteti. De ehhez pénz kell.

Hogy Gerardnéának igaza lehetett, ezt másból is látom, s engedelmet kérek egy kis kitérésre.

E napokban küldte meg nekem dr. Szentkláray Jenő legújabb értékes művét, a temesvári születésű Brocky Károly híres festőművészről szóló biographiát. E könyvből tanultam meg, hogy a külföldön itt-ott igen drágák a sírok. Meg van itt említve, hogy Brocky a londoni Kensall-Green temetőben aluszsza örök álmát, Pontet Edvard barátja sírjában, ki őt oda vendégül meghívta és fogadta.

A külön sir ugyanis Londonban felelt drága, rokonok, jóbarátok gyakran egy sírba temetkeznek, mint a sír tulajdonosának vendégei.

Érdekes esetet említ például Kropf Lajos, ezeket írván 1907 május 18-án kelt levelében: „Velem is megtörtént, hogy mikor egy barátom meghalt, özvegye felajánlotta nekem a sír egy harmad részét; mert három koporsóra van benne hely egymásra rakva. Az özvegy meghívott engem a maga és férje társaságába, ámbar én akkor már nős voltam és az özvegy gyakori látogatója volt családomnak.”

Csupán azért emlittem ezt az átkozott udvariasságot, hogy igazat adjak a sopánkodó Gerard anyónak, ki karácsony táján értesülvén a halottak kiköltöztetéséről, elhatározta, hogy virágvasárnapig lázas munkával megkeresi a szükséges pénzt kis Jankója számára.
Éjt-napot nem nézve, dolgozgatott, miközben mintegy önmagát biztatgatta:

— Jankó új sírt fog kapni, szép új sírt.
Mintha élne a Jankó és ő új mellényt vagy új sapkát ígérgetne neki. Törődik is már Jankó az új sírral!

Gerard anyó azonban öreg volt már és a szemei meggyengültek, a finomabb varrás nem állt többé a kezüegyében, mezei munka pedig nem volt télen (azt talán még birta volna), követezkéskép nem tudta összehozni a kitézött napig a szükséges összeget.

Mindamellet megjelent a temetőben az utolsó órák egyikében. Egy nyihóez taligát húzott magával, melyre egy faláda volt helyezve.

— Kérem a fiamat! — mondá a temetőbiztosnak.

— Nem lehet, — felelte a temető-biztos, — vagy fizesse ön meg az átszállítási költségeket és váltsom új sírt, vagy pedig a közös sírba kell elhelyeznem a csontokat.

— Követelem a fiamat, — ismételte az anyóka sötéten. — A mi az enyim, azt az emberek el nem vehetik tőlem.

— Az emberek nem, de a föld. A nagy anyá. Ő a földde lett, — bizonykodott a temetőbiztos. — Előbb volt az enyim.

— Ejh, hagyjon nekem békét. Mit akar velem? Nem én vettem el öntől, hanem az Isten. Rajta keresse.

— Erőszakkal vette el, miután előbb nekem adta. Hát miért vette el? Talán nem viseltem kellő gondját?

Addig-addig felelt az asszony, hogy eltört a méces, sírva fakadt s térdreborúlva rimánkodott a temető-biztosnak, engedje oda a fiát. A biztos elérkezéenyült és szemet húnyt a dologra. Hadd vigye szegény asszony. Hiszen úgy sem tehet mást, mint titkon elásna valahol, a hova eljárhat hozzá. Legfeljebb nem nyugszik szentelt földben. De bánja is azt a Jankó! És végre is nem lehetetlen (a papok se tudhatnak mindent), hátha ott is ráakad Gábrriel arkangyal, mikor belefűt a trombitájába.

Szóval a temető-biztos elfordult, úgy tett, mintha nem látta semmit s Gerard anyónak módot nyújtott, hogy a nyitott sír szétesett kis koporsójából átraktá gyöngéd kézzel a maradványokat a taligán levő ládába. Ez a keze. Ez a koponyácskája, ez a lábaeszkája. Oh Istenem, mily szivettepő munka volt!

És köd előtte, köd utána, a temetőben nyüzsgő norveilleiek közül, kik ott a hozzátartozóik felől intézkedtek, vagy egyszerűen csak bámészkodtak, úgy eltűnt Gerard anyó, mint a füst. Hova lett, senki sem tudta. Csak napok múlva kezdtek emlegetni s vádolták a temető-biztos, hogy rendellenességet követett el, átadván a csontokat az asszonynak.

A plebános följelentette az esetet a hatóságnak, s a hatóság keresni kezdte Gerard anyót. Feleljen a törvény előtt, hova ásta el az 1884-ben elhalt Gerard Jeant?

A szegény asszony pedig sehova se ásta el az ő magzatját. Mert hiszen ő maga se tartozott többé sehova. Szülőfaluját, Norveillet ott kellett hagynia, csak vándorolt, egyre vándorolt a falvakban s vitte magával taligát vonva az ő Jankóját mindenüvé, mint azelőtt évtizedekkel, mikor még napszámba járt: csak hogy akkor Jankó a kosárban ült, melyet a hátán cipelt, most pedig lakattal volt bezárva a talicskán levő ládába.

Így vándorolt faluról-falura, néhol munkát kapott, ott aztán megállapodott hetekig s megelégedett volt, mert a Jankója vele van.

Most karácsony hetében azonban szemetszűrt a rendőrbiztosnak a Páris melletti Boulogneban a taligája, a láda és a jöképu őreg-asszony, minélfogva letartóztatta s börtönbe zárták.

A világ most tehát egy rövid hírből értesülhet róla, hogy a legtündökösebb emberi erény, az anyai szeretet le van tartóztatva, — míg a bűnök szabadon járnak-kelnek.

II. A romantikus hős.

Párisi lapok ugyancsak sokat írnak most a Hasnitz lengyel gróf haláláról. Az elegáns Hasnitz gróf vagy tíz év előtt került Párisba s barátói, szökek és barnák, gondoskodtak róla,

hogy mire Bülow kancellár elkészül a kisajátítási törvénnyel, Hasnitzban már ne okozhasson semmi kárt.

Minden úgy történt Hasnitz-ezal is, mint a nagy gavallérokkal szokott történni. Erre külön chablonja van már a sorsnak.

Először a dominiumai hagyták el. Aztán elhagyta a fiatalága. Aztán a szerencséje. Aztán a barátója. Aztán az életkedve.

A klubban, a hova járt, a Boulevard des Capucins-ben igen sajnálták, különösen az el-kette fel a részvétüket, hogy a barátója elhagyta (sapristi, ez már nagy csapás). Kedves és végtelenül szeretetreméltó gentleman volt, tehát a barátjai megmaradtak (a mi pedig már nincs bent a sors chablonos reguláiban) s azon gondolkodtak, arról beszélgettek, hogyan lehetne rajta segíteni, a nélkül, hogy az érzékenységet próbára tennék. Épen egy ilyen tanakodás alkalmával toppant be a klubba egy este. Ruganyos volt és gondtalannak látszott, distingvált külsejéből finomság ragyogott ki, s méltóság, nemes nyugalom ömlött el varázslatosan vonzó egyéniségén.

Egyik barátja, a kivel épen először szóba állt, egy parthie écartére kérte fel. Hasnitz gróf meghajította magát. Ő sohasem szokott ellentmondani.

Leültek és játszottak. Hasnitz nyert, egyre nyert. Ha rozg kártyája jött, akkor is nyert, az ellenfelé még rosszabb volt. Szeme fölviillant. Egy halom arany és bankjegy állt már előtte. Ime a bohó, pajkos szerencse! Hátha megint visszatérne hozzá, hátha, hátha...

Hatalmas remény éledt fel lelkében s az aranyhalom csak egyre nőtt és puffadt.

Most egyszerre egy harmadik klubtag közeledett feléjük, egy tisztes öreg marquis, főhéber hajjal, vidám mosolylyal, fityre csucsorított ajakkal. Ki hitte volna, hogy ez a halál követete?

Az öreg úr odaállt a Hasnitz partnerének a háta mögé s egy darabig nézvénn annak a játékát, fölkiáltott:

— Ejh, az ördögbe is, hisz maga nem tud játszani! Fogalma sincs. Haszontalanságra dobálja ki a tromfjait.

Hasnitz gróf szempillája egyet rezdült, letette erre a kártyáját. Sápadt volt, mint a kréta.

— Mindent értek, — mondá csendesen, fej-tott hangon.

Felkelt és visszatolta az aranyhalmat.
— Köszönöm, — tette hozzá kedves mosolylyal s eltávozott a klubból.

Körülbelül éjfél volt, egy kocsiba ült s egy közeli szállodába hajtattott, a hol néhány percz múlva maga ellen irányítva revolverét, elsütötte és mindjárt meghalt.

A mi különben nem annyira esodálatos, mint az, hogy Jókai már évekkel előbb meghalt, de az ő Berend Ivánjait, Lándoriat még tovább szerepelteti, szövi, fonja a mi kedves kollégánk, a Gondviselés.

Hiszen a mi gróf Hasnitzot illeti, az azt meg Jókainak is el tudtuk volna hinni, — de a Hasnitz partnere! Mit szól ehhez a partnerhez Gyulai Pál? Ez egy teljesen hihetetlen ficzko és még a Gondviseléstől is csak valami lapsus calami.

AZ ÉN SZÜLŐFALUM.

Elbeszélés.

Irtá Szemere György.

A törvénytelen kormány idejében történt... Jó huszonöt éve, hogy nem láttam szülőföldemet. Keveset gondoltam rá ez alatt az idő

SÉTA A KERTBEN.

alatt. Csak a mikor jól ment a sorom: pihenem lehetett.

— Pihenni!

Az ember sokszor napokig elhever; szíve elfárad: nem szeret élni; agya eltompul: nem tud élni; semmit sem akar, semmire sem képes: elcsavarog az utcán, végignyúlik a keretén és — még sem pihen. Pihenés nincs élvezet nélkül.

Pihenni vágytam! Itt a fővárosban nem lehetett. Az emberek nem hagytak békét: váltig lerángattak magukhoz a porba, a miből, mint a hátulzsebkendő gyerekek, bábokat és tornyocskákat építettek. Ahhoz a siralmas és kacagtató tragikomédiához, a mi akkor a nemzet színpadján lejátszódott.

Eh, hülyeség! Megyek a férfiak közé.

Eszembe jutott a szülőfalum. Az én hajdani paraszbarátaim. Azok az előkelő, szálfenyőtartású, sasképű emberek, a kik, bárha magam úr voltam, soha csak egy szóval sem bántottak meg engemet. Sőt szerettek. Könnyet is hullatott utánam egynémlyikük, midőn elsodort közülök az élet forgataga.

Ott fogok én pihenni közöttük. Vagy Horváth Márton tiszteletesnél, vagy Czabaj Andrásnál a régi ispánunknál. Tudom, hogy ők tárt

karokkal és nem olesó bölcseséggel fognak fogadni engemet. Ők is, de meg a paraszok is. Irtam a tiszteletesnek. Harmadnapra megjött a válasz. Hogy jöhetek, kint lesz az állomáson az egész falu.

Ez nem tetszett. Mit ünnepegetnek engem az emberek! A helyett sokkal jobb szerettem volna, ha példának okáért Aranyi Ferkó egy-magában áll elem az állomáson és miként ez-előtt harmincz esztendővel, meginvitál a pástra egy kis parázs birkózásra.

Az az talán még sem! Lehet, hogy ma már szegénybe maradnék: ki se mernék állani vele. Vagy ha igen: úgy a földhöz teregetne, hogy kezem-lábam kimáshozza a helyéből. Holott ez-előtt harmincz esztendővel én voltam az erősebb, Ferkó csak egyetlenegyszer birt legyőzni, akkor is csak azért, mert henczegésből félkéz-zel birkóztam vele, a másik kezemben vajaskenyér lévén.

No persze azóta megváltoztak az erőarányok. Meggyengült az úr s megizmosodott a paraszt. Hál' Istennek! Nincs abba semmi hiba. Legyen azé a hatalom, a ki jobban meg tudja becsülni a rögöt. Mert az a haza. A rög!... S a kié a rög, azé a haza...

Az állomáshoz csakugyan kijött elem a falu. Horváth Márton tiszteletes úr megülelt és

könnyezett. Dikeziót is kaptam: rigmusban pedig Szarka Gábornak tiz-tizenkét strófát kiadalmi: semmi. Esméért sem kell neki a szomszédhoz mennie; ott van az ő jó öreg bibliája, van abban eszme elég. Bár a magából is ad Szarka Gábor a versnek, de ez már csöppet sem bibliás, inkább hamis egy kicsit. Jó lenne ha szemelvényt adnék róla, mert lehetne rajta mulatni. De szegyenkezni is lehetne, hát inkább elhagyom.

Megköszöntem Szarkának az üdvözlő beszédet, úgy a hogy illett. Kezeltem vele és megdicsértem.

— Köszönöm, Gábor, a rigmust, egynémely henczegő firkász nem tudna ilyet.

Gábor keveselte a mértéket, a mivel a tehetőségét lemértem. Suhintott a kezével.

— Hásze, — mondta, — olyan verset, a milyeket az ujságokba irnak, nem is kéne ki-análni...

Aranyi Ferkót kerestem a szememmel. Nem volt az állomáson.

— Hát Aranyi Ferencz, — kérdeztem, — megvan-e még?

— Meg, — mondta Szarka Gábor, — csak nem gyűtt ki.

— Miért?

— Szégyelli magát.

— Miért szégyelli magát?

— Aszondi, hogy aszongya, egyszer fődhő' vágta a nacsésagos urat.

Elnevettem magamat.

— Baj is az, — mondtam, — azért nekem kellene szegyenkeznem.

— No, — mondta Orosz János, — meg lehet neki jelteni, hogy nem méltóztat haragunni, akkor tán előbujik.

— De biz én elmegyek hozzá magam. Hátha kevélységből nem jött ki!

A dorék paraszok tiltakoztak az Aranyi Ferkó illetén meggyanusítása ellen.

— Nono, — mondogatták, — nem olyan ember ő; kevély, az igaz, de csak a becsületire kevély...

Karonfogtam az én édes öreg papomat (első nevelőmet) és elindultunk az Aranyi portája felé...

— Emlékszik-e még, tiszteletes úr, milyen nehezen ment a konjugáció?

A hűséges szemű pirosposztag öregeske még pirosabbá lett és aprókat kaczagott.

— Az ám — mondta röstelkedve, — különösen a régmúlt jövőt nem tetszett bevenni sehogy.

— Leendettem vala!... Azt még ma sem igen veszem be, édes papom.

A kis öreg megnehezelt.

— Nono, instálom, — jegyezte meg — pedig azt tudni kéne egy magyar írónak.

Megérkezünk Aranyi Ferkóhoz. Alig ismerem meg. Pompásan megtestesedett 25 év alatt, pedig siheder korában csak afféle csikasgyerek volt, hogy kár volt az étel is bele...

— Ferkó!

Ferkó tágranyította szemét.
— Meg tevezett ványadni, — volt az első szava.

— Nyüvödik az ember a nagyvárosban, — mondtam, — nem egészséges ott a levegő.

Aranyi Ferkónak megmozdult a keze. Úgy vélem, reszketett is, midőn az enyémbe tette...

— Mért nem tevezett itt maradni velünk; itt nem fehéredett vón' meg a haja.

Bánat rezgett a hangjában, igaz részvétes bánat... Lesütöttem a szememet... Csönd lón a szobában. Csak a torkát köszörülte némelyik... Fölnéztem... Egy kövér könnycsepp csillogott az Aranyi szemében. De fényes volt a többiek szeme is.

Am magyar ember röstelli az érzékenységet: Aranyi hamarosan lenyelte a könnyet s fordított egyet a hangulaton.

— Hiszen persze, hírességre vágyódott a nacsésagos úr; igaz az is vót, — monda. — Itt Halmajon kicsi vót neki a világ...

De már erre reám került a megindulás sora. Eszembe jutott az az áldatlan emberküzdés, a mibe belesodort a tettvágy; az a sok törítés, rengeteg kudarc, a mi kétségessé tette életem célját, emberi értékeimet önmagam előtt.

— Nem volt igazam — mondtam. — Itt kellett volna maradnom kendtek között.

Meghajtottam a fejemet és leültem. És most már én szakítottam meg a bánatos csendet, nehogy az én jó parasztjaimnak terhére legyenek.

— Innék egy pohár bort kendtekkel, — mondtam — tudom, jó szívvel adják...

A gazda kifordult a szobából, meg befordult egy hatalmas ötpintes üveg borral; nyomában a felesége a sávos abroszszal, szép dagadó fehér kenyérral... Az asztal egy kettőre megerített; tetejébe került a füstölt kolbász, szalonna, vaj, malé s egyéb csemegék...

Békésen borozgattunk. Tempóval eleinte, hogy meg ne árston. Előkerültek a pipák is. Én csak szivaroztam.

Pipászó és bor mellett új hangulatokat vált ki a magyar ember szíve: elkezdünk politizálni.

Persze rákerült a sor a királyra is... Hej, igen fájt nekem, a mit én akkor tapasztaltam. Az az imádszerű hódolat, a mit veriben táplál a magyar király iránt, mintha végkép kipu szult volna a szívekből! Nem fakadt ki senki se, de a visszafojtott indulat ott rezgett

GYERMEKEK AZ ÖREG HONVÉDEK KÖZÖTT.

az összeráncolt homlokok redői, az összeszikorított fogak között.

Tüdős Andrásnak összeszorult az ökle; a többiek csak sóhajtoztak.

— Hajhaj, hajhaj!

Persze Ő Felsége kormányával szemben már nem voltak az én embereim ilyen kiméletesek.

Szarka Gábor egy rengeteg káromkodás közepette úgy az asztallárhoz vágta a pipáját, hogy ezer darabra tört. Nagy dolog az, ha egy méltóságos tartású böles magyar ember így megelégedik magáról.

Nem is tartott sokáig az izgalom: erejük érzetében csakhamar békés humorra vált az atyafiak megbotránkozása.

— Hát csak figurázzanak, — monda Aranyi Ferkó, — májd figurázzunk mink is.

Kiváncsi lettem a Ferkó figurájára.

— Hogy értelmezi azt kend, Aranyi gazda?

— Hát meghalunk! — hangzott el a válasz, tompán, ünnepelesen.

A humor elült. Az arcok kipirosodtak. Legjobban az enyém. Az emberek kíváncsiak voltak a szavamra, de én inkább hallgattam. Csak néztem az én parasztjaim lelkét, a mi a maga

teljes, hatalmas pompájában az arcukra ült és villámokat szórt a szemükön át... Meghalunk!...

Szarka Gábor azonban végre is szóra birt. Hozzám somfordált és bizalmasan fülembé sügta a kérdést.

— Hát hogy lesz mégis igazában, nacsésagos uram? Megyünk-e a német ellen?

Mit felelhettem volna?... Csupa lélek a szobában, tűz az ereken, acél az inakban!... Illuziókat romboljak? Nem! Az nem az én mesterségem. Felpattantam a székről és magasra emeltem az öklömet.

— De megyünk ám! — dörögtem, a hogy csak a torkomon kifért. — Csakhogy nem a halálba! Pozdorjává törjük az igát!

A papocska elcsapadt, áhítatos szemével az eget kereste, a hol a magyarok Istene lakik... A Szarka Gábor kezében összeroppant a borospohár. Aranyi Ferkó kapta az orrost és úgy vágta a falhoz, hogy ezer darabra tört.

— Így járjon, a ki bántja a magyart...

A többiek megnyújtottatták izmaikat... Még az esti vonattal visszautaztam Budapestre. Ki voltam pihenve teljesen.

A PARANCSNOK ÉS A SEGÉDITISZT.

A HONVÉD-ME L. — Balogh Rudolf főlvétele.

KÁRTYÁZÓK.

A KISJENŐI VADÁSZATOKRÓL. — ÉLES A LEVÉGŐ.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta RÁKOSI VIKTOR.

III.

Négy falu esett bele majdnem teljesen a grófi uradalomba: Szentpál, Lucsk, Sztreló, Rajka. Olyanféleképpen viszonylottak az uradalomhoz, mint a feeskéfések a hatalmas kastélyhoz, melynek eresze alatt meghúzódik. Hogy a szentpáliak anyagilag miképpen állottak szemben az uradalommal, azt az imént megpróbáltuk ecsetelni. Valószínű, hogy a többi község ép így volt. De ezenkívül százféle viszony fejlődött ki a községek és az uradalom között s az érdekellentétek gyakran hadilábra állították a feleket egymás ellen. Erdő-, legelő-, kaszálókérdések merültek fel, intéztettek el egyiknek vagy másiknak a javára, de rendszeresen természetesen a nép kárára. Mert míg az uradalomnak mindenféle törvénytudó és törvényelcsavaró ember rendelkezésére állott, addig a községet és érdekeit legföljebb a papja képviselte. A pap pedig talán ha elég erős is ahhoz, hogy a menyeyi hatalmak elé kalauzolja a szegény embert, de ahhoz bizony egymaga sokszor gyöngye ember, hogy szava döntő súlyal bírjon a földi hatalmasságok előtt.

A lucskiaknak jutott legelőszőr eszükbe, hogy segíteni kell ezen az állapoton. Nem egy összehívásában tapasztalták gyöngységüket s a dologhoz értő embereknek hiányát. Valami határozati pörben szép területet veszítettek, melyhez még kőbánya is tartozott s ez döntött. Elhatározták, hogy urat hozatnak a faluba. Olyat, a ki köztük lakják, ösmerje határukat, vagyontukat, jogos birtokukat, kivánságait, ne legyen egészen idegen a törvény paragrafusaiiban, szövege tudjon állani a hatóságokkal s ne féljen az uraktól.

Így történt, hogy a lucskiak elindulának vala nemes embert keresni a falujuk számára.

A Beszkid vidékieknek odabent Munkács városában volt egy rendes kocsmájuk, a melyben meg szoktak szállani: a Zöld Oroszlán. (A fantasztikus cím nem okozott nagyobb feltűnést, mert elvégre Ung vármegye elég messze van az oroszulnalkta vidékektől s nem nagyon köz tudomású, hogy a kiváló fenevadat a természet milyen színnel áldotta meg.)

A lucski küldöttség, melyet Rajkovics törvénybíró vezetett, oly szokatlan földattal volt megbízva, hogy jónak látta a Zöld Oroszlánban egy kis *gondolkodási állomást* berendezni. Útjuk különben sem volt sietős, az már nem sokat határoz, hogy egy héttel később, vagy korábban ütök-e nyélbe a dologot. Rajkovics uram okos ember hírében állott, már mint Lucskon, a mi talán nem sokat határoz. Bizonyos, hogy jómódú ember volt s dolgait a maga kis körében mindig ügyesen, óvatosan és baj nélkül intézte. A község úgy bocsátotta útra, hogy a mi munkája van odahaza, azt addig elvégezik helyette. Külön fizetés a küldetésért nem járt neki, mert mint törvénybíró, köteles volt a község dolgát ingyen kijárni. Nemesak ő, hanem még a két esküdt is, a ki melléje volt ebben az ügyben adva. Nem mondhatta Rajkovics uram, hogy nem vállalja, mert ki vállalja, ha ő nem? Nem vallhatta be, hogy a földat nehéz és szokatlan, a világ teremtése óta ilyen különös dologra lucski ember nem vállalkozott, ő az első, tehát nincs is kitől tanácsot és útbaigazítást kérni. Hol fogja meg az ember, hol kezdjen hozzá? Meddig menjen az alkudozásban, mit igérjen, ha az nem elég, a mit a község hajlandó adni? Százféle kérdés merült fel, a mire Rajkovics nem tudott megfelelni s még sem utasíthatta vissza a megbízást, mert tekintélye szenvedett volna csorbát. No de ez a tépelődés egy perczel sem késleltette az elindulást, mely úgy ősz fele, mikor minden be volt takarítva, megtörtént. A községi képviselőtestület és az előjáróság be volt avatva a dologba, a nép zöme nem tudott róla semmit. Az ilyesmire nem jó, ha korán nyilvánosságra jut; csak csúfolódás lesz belőle s akkor mindennek vége.

A Zöld Oroszlánban Rajkovics nagy öröme Kelemen gazdával találkozott, szentpáli jómódú esküdt emberrel, a kinek a lovait egyszer segített kiemelni a sztrégovai szakadékból. Kelemen uram katonaviselt ember volt, a ki még tán idegen országokat is látott, bizonyos, hogy nem volt röhöz tapadt ember, a városokat járta kepezkedés céljából, a könyvet pápaszemmel olvasta, látták már szivart is szívni, mindenféle dologhoz hozzá tudott szólni s annyira eltanulta az úri módit, hogy még otthon is csak a kályha mögé kópótt.

Rajkovics szerencsés kezdetnek vélte, hogy

azonnal egy ilyen bölcs emberre bukkant. Elhatározta, hogy neki azonnal ki is találja a dologot.

Bartkó esküdt, mialatt kifogtak, így szólt Rajkovicsához:

— Láttá kigyelmed a falu szimatját?

— Keletem gondolja?

— Azt.

— Láttam. Mért kérdi?

— Mert tovább aligha vihetjük a titkot. Kelemen uram kiszagolja belőlünk, ha egy szót sem mondunk is neki.

Rajkovics vállat vont.

— Hát baj az? Nem ronthat, csak segíthet rajta. Mert ha egyszer megtudja, bizonyos, hogy hozzá is szól. Nem is fognék hozzá a dologhoz, míg meg nem tudom, hogy más falubeli ember milyen szemmel nézi. Nem kicsiség ez, komám, a mit ránk bízott a község. Aztán tudja kigyelmed, ránk, a kik ebben fáradunk, nem sok haszonnal jár. Ha jól megcsináljuk, azt hiszi, minket emlegetnek? Fenéznek, dehogyan emlegetnek. Még a lucski cigány is úgy tesz, mintha neki jutott volna eszébe ez az egész úrfogdosás. Mert hát ez úrfogdosás, nem egyéb. Ha pedig nem jól üt ki, mindenki azt mondja a faluban: *mondtam, hogy ne bízzák Rajkovicsra. Így van ez, komám.*

E közben a lovakat kifogták, az istállóba bevezették s beléptek az ivóba, a hol Kelemen gazda épen a reggelijét fejezte be. Mint a morzsákból látszott, a reggeli állott fekete kenyérből és zöld paprikából. A kenyeret megpaprikázta, a paprikát megszóta s ilyen összetételben egy cseppet sem rosszabb, mintha az ember tüzes paraszat nyelegetne.

A jó barátok üdvözölték egymást s a lucskiak odatelepedtek Kelemen gazda mellé, a ki erre meghosszabbította a reggelit, egy fél meszely bort rendelve. A lucskiak is előszedték a tarisznyából a hagymát és a kenyeret s pálinkát rendeltek hozzá.

Mire a fél meszely bor elfogyott, Kelemen gazda már tisztában volt azzal, hogy a lucskiak mi járataban vették nyakukba a világot. S mivel látta, hogy a polgártársak kíváncsian tekintenek reá s feszülten várják a véleményét, gondolkodó pofát vágott s hogy ennek még nyomatékot is adjon, tempósan pipát tömött és rágyújtott. Csak nagysokára szólalt meg:

— Hm, furcsa dolog. Hiába nézem akár alulról, akár fölül, akár előlről, akár hátulról, nem tudom, hogy mit tartsak róla? Lehet, hogy okosan teszik kigyelmedet, lehet, hogy bölöndül cselekszenek. Lehet, hogy hasznukra lesz, de lehet, hogy kárunkra lesz, ha urat hoznak a nyakukra. Attól függ, hogy micsoda kontrektust kötnek vele.

— Micsoda kontrektust gondol kigyelmed? — kérdezte Rajkovics, a ki egyúttal az esküdtre nézett s odavillantotta nekik: *pedzi már a jó tanácsokat!*

— Hát ha egyszer odahoznak valakit, építenek neki házat, adnak neki földet, hogy ott maradjon, hát csak meg is kötik vele a kontrektust, hogy ő ezért mit tartozik csinálni? Mert csak nem azért helyezik el egy szép úri portán, hogy az ámbitusról pipázva nézze a világot?

— Persze hogy nem azért, — felelt Rajkovics, — de nem ám. Ő lesz a mi védelmezőnk, vármegye, uraság ellenében. Jól kifundáltuk mi ezt, komám, meglássa kigyelmed, hogy nagy hasznunkra lesz. Csak egy kis szerencsém legyen, hogy arravaló embert találjak.

— Nem irigylem kigyelmedet, szomszéd, mert ez nehéz dolog, — felelt meggyőződéssel Kelemen.

(Ha nehéz a dolog, — gondolta magában Rajkovics, — egy kis borral lehet rajta könynyíteni. Intett a zöld oroszliának s csakhamar egy pint bor állott előttük négy kis pohárral. A mint az első pohárral megitták, Rajkovics a lényegre tért.)

— Mit csinálna kigyelmed, ha rábízták volna?

Kelemen gazda észrevette, hogy Rajkovics szomszédnak szüksége van az ő elméjére, elhatározta tehát, hogy lassan áll kötélnék, mert hosszabb idő alatt több bor fogy el, mint rövidebb idő alatt. Egy darabig hallgatott, aztán kimerően megszólalt:

— Hogy is mondta kigyelmed?

Elmeséltette magának még egyszer, egyet ivott rá, kettőt sodorított a bajuszán, harmtat szippantott a pipájából, négyet pislantott a szemével s végre, mikor Rajkovics kíváncsiságát a legmagasabbra esigázta, így szólt:

— Furcsa sor ez, szomszéd. Olyan dolog, a mi nagyon ritkán fordult elő, már mint az, hogy egy község szaladt volna az urak után.

Pohárral, pipával, borral, szemmel újra végigjártotta a gondolkozási szünetet s aztán megszólalt:

— Lásna kigyelmed, azért nehéz ebbe dönteni, mert ha van úr a faluban, az is baj, meg ha nincs úr, az is baj. Hát lásna, most már nekem azt kéne kitalálni, hogy melyik a kisebb baj? Próbálja meg kigyelmed. Aztán kinek jutott eszébe a dolog Lucskon? Sose hallottam, hogy a kigyelmedetek falujából valami új dolog kikerült volna. Most meg egyszerre csak ilyesmit hall az ember.

Rajkovics elégtlenül mosolygott.

— Nem ismernek bennünket, nem tudják, mi telik a falutól. Akadhat még Lucskon is egy pár okos ember.

Itt Rajkovics önelégülten huzogatta a bajuszát, ezzel jelezvén, hogy az *akadó* egy pár okos ember közt ő okvetlenül helyet foglal.

— Hát kinek is jutott eszébe? — folytatta a kutatást Kelemen uram.

— A jó Isten a megmondhatója, — felelt Rajkovics. — Úgy magától támadt, aztán lassan megérlelődött.

(Hiszen ha Rajkovics uram tudta volna, hogy Kelemen jónak találja az ideát, bizonyosan vállalta volna az apaságot, de ezt bizony a ravasz szentpáli emberből sehogysem lehetett kivenni.)

MELEGEDÉS.

Kelemen elméjében nagy tervek merültek fel. Valami régi kalendáriumban olvasta, hogy az égből néha tüzes kövek potyannak alá a földre, lehet, hogy ez az eszme is így az égből potytyant alá az Isten háta mögé, Lucskra. Minél tovább gondolkodott rajta, annál inkább megérett neki. Azért tehát így szólott Rajkovicsához:

— Tisztelem, becsülöm kigyelmedet, szomszéd, azért forgatom olyan sokáig az eszembe azt, a mit kigyelmed beléhelyezett. Mert lásna, könnyű volna azt mondani: *el ne mondja sehol, mert kinevetik vele a községet.* Az se volna nehéz egy szuszra odavágni: *ez az igaz, most már rendbe jön a község dolga, csak siessenek, hogy minél hamarabb urat találjanak maguknak.* Más ember így tenne, ha hozzáfodulnának. De én másképp cselekszem. Nem mondom se *bát*, se *bát*, de annyit bevallok, hogy az én fejembe is szöveget ütött.

Itt Kelemen gazda elhallgatott s becsületes lelke fölülkerekedvén, fél meszely pálinkát rendelt a lucski embereknek. Megröstele ugyanis, hogy ezek olyan bizalommal fordultak hozzá, ő meg kiszedte belőlük a titkukat és nemesak

sem segített rajtuk jó tanáccsal, de sőt azt hánytá-vetette a fejében, hogy a lucskiak ideáját a maga javára kamatoztatja. Mikor az utóbb említett pálinka is elfogyott, Kelemen gazda sok szerencsét kívánt a lucskiaknak, megbiztatta őket, hogy a dolog alighanem jóra vezet, hát csak serénykedjenek, aztán elköszönt, befogta két macskáját zörgős szekerebe s neki-vágott a hegyeknek. Lesz ideje megrágni a dologot, a mig a hegyek közé, Szentpálra fölkapaszkodik. (A mint hogy ime, nekünk is van időnk mindezt elmondani, a mig azt a holttestet az erdőből Szentpál községébe szállítják.)

(Folytatása következik.)

ZOMBORY LAJOS KIÁLLÍTÁSA.

Művészeink kezdik mindjobban belátni, hogy a nagyváros fojtó levegője szürkévé tompítja palettájuk színeit s a falusi élet csendje megnyire kedvez a benső művészi elmélyedésnek. A nagybányai művésztelep nagy sikere mihamar megteremtette a szolnoki művésztelepet s évről-évre új meglepetéssel szolgál Budapestnek. *Olgay, Szlányi, Mihalik* után most a negyedik szolnoki: *Zombory Lajos* mutatkozik be a «Könyves Kálmán» termeiben gyűjteményes kiállítás keretében, alig három évi művészi munka eredményeképp közel száz alkotásról számolva be.

Három évvel ezelőtt bemutatott képein is a természet ajtatos imádójának láttuk Zombory Lajost. De bár akkor is az élő természetet kereste, akkor a táj még csak *staffage* volt neki s az emberi figura is mellékalkal. Akkor szinte *kizárólag* csak az állat érdekelte. A teheneket, ökröket, lovakat festette legnagyobb előszeretettel, szinte megszakítás nélkül, azóta, hogy kikerült a legnagyobb modern német állatfestőtanárnak, *Zugelman* a szárnyai alól s ha festői tárgyai skálájának bővülését keressük, legfeljebb azt az öntudatos fejlődést konstatálhatjuk, hogy ma már ezekbe a témákba mind szívesebben kapcsolja bele a mezei munkások életét s mind nagyobb figyelmet fordít a tájra, melyen ezek a parasztmunkás jelenetek lejtáznak. A felületes szemlélő előtt tán egyhangúnak, szűkkörűnek tetszhetik ez a festői szemhatár, de a kik láttuk Zomboryt már a müncheni tanuló évek alatt is verejtékes szorgalommal, lelkiismeretes hűséggel és szerető gondallal kutatni az állat-anatomia nem épen könnyű

HÁJTÁS UTÁN.

A KISJENŐI VADÁSZATOKRÓL. — Jelfy Gyula félfotója.

ÉLETRE-HALÁLRA.

titkait; a kik tanúi voltunk, mennyi becületesség megfigyelést, komoly tanulást pazarolt a művész az állatok struktúrájának, jellemző mozgásainak tanulmányozására s a kik tudjuk, mily alapos és beható kísérletezések után jutott csak el a műterembe modellül beállított állat aprólékos anatómiai felvétele után ahhoz a bátor, egy ülésben ellesett benyomáshoz, melyben most adja vissza a tájat s benne az állatot — mi tudjuk mérlegelni azt az óriási haladást, melyet Zombory azóta tett. Egyébként csak meg kell nézni a «Hátas ló» tanulmányt s összehasonlítani a «Hordás», «Déli itatás» és «Szántás alkonyatkor» című képeivel, a haladás még a reprodukciókon is konstatalható.

Új lépést egyet tett előre a jeles és törekvő művész s e lépéséről egy nagy vásznon számolt be. Az «Életre-halálra», a vaddisznóvadászat

képe ez, melyen először próbálkozik nagyobb-szerű kompozícióval. A tárgy maga kizárja itt, hogy a művész a természet után leshesse el a mozgás amaz óriási skáláját, melyet a vad s a kutyák nyújtanak; itt a művész tudásának kamataiból él s a hosszú évek alatt megfigyelt állatmozgásokból szinte matematikailag szerkeszti össze a mozgató erők eredőit. A mellett dekoratív hatásra is törekszik s ezt a maga sajátosan világító foltjaival el is éri. Roppant erő és komoly tudás szól le hozzánk erről a képről s talán egyben útmutató is — a jövő fejlődését mutatja Zombory-nak.

Mostani állomásáról legszebben tán néhány új tájképe beszél, — különös módon a legtöbbje fordítottja a régi Zombory képeinek. Ezekon ugyanis az élő táj a fontos s az állat a stafage: sőt akár olyan is, hol az állat egészen hiányzik. Csak [a «Hetivásár», «Hengerelés»,

«Tiszahajlat», «Legelőn I.», «Vadvirágok», «Szélmalom», «Poros úton», «Aranykálászok» és «Poros hangulat» finom színváltozataira s meglepő dekoratív hatására utalunk: mennyi finom szint talált Zombory a mi nagy Alföldünk poros levegőjében, melyet mi laikusok oly unalmasan szürkének találunk!

Még egyet! Milyen egészségessé edzi a falu a művészt!... A városiak csupa béteges fél-emberek, ez milyen erős! Egész ember. Semmi vajadás, semmi kapkodás a bizonytalan után. Csak az egész dolgokat szereti: a teljes napot, vagy a teljes szürkéséget. Vagy talán a férfikor józan pozitívítása ez, mely túl van már a nyugtalanító ifjonti álmokon s családok délibábok kergetése helyett csupán az elérhető felé igyekszik?... Annyi bizonyos: mámor nincs ebben a művészetben, csak szorgalom és tudás. De-talán ez is valami — még tán ma is.

DÉLI ITATÁS.

HÁTAS LÓ.

ZOMBORY LAJOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A HÉTRŐL.

Az izlés autonómiája. Nem emlékszem rá, ki írta meg, de a ki írta, az igazat írta vele, hogy semmiféle nemzeti egyéniség nem lehet teljes és nem játszhatik az egyéniség erejével fontos szerepet a kultúrában, ha híjával van az izlés karakterisztikus voltának. Ismert szólam, hogy ha mindent elvonnának Páristól, akkor is meg tudná hódítani a világot — az izlésével. Az izlésével, a melyet bizonyára nem kapott egyszerre abban a készségben, abban a csiszoltságban, abban a megfinomodottságban, a melyben ma ragyog. De a mi benne eredendő, azt nagyon megbecsülte, nemzedékeken keresztül gondozta, ápolta, fejlesztette, tökéletesítette. Még egy város van a kontinensen, a mely ebben a tekintetben a francia metropolis példáját megértette és tőle telhetőleg követte. Ez Bécs városa. Hogy micsoda hasznót hozott és hoz azután ez a munka ennek a két nagyvárosnak, annál kevésbé kell bőven magyarázgatni, mert mi mind a kettőnek a legjobb adózói közé tartozunk. Rettenetes pénzt fizetünk úgy párisi, mint bécsi szabóknak, konfekciósoknak, divátárosoknak, ékszereseknek. Csak néhány esztendeje annak, mikor az első súlyos szó emelkedett annak a bizonyítására, hogy az izlés egyénisése kiváló fontosságú nemzeti érdek. Kimondotta pedig ezt a világ legjobb izlésű asszonyainak egyike: Alexandra, az angol királyné. Ő adta ki a jelszót, hogy egy független nemzet életének elemei között kell, hogy ott legyen az izlésnek is az autonómiája. Egy fölhívásban, a melyet az angol arisztokrácia asszonyaihoz intézett, ezt írta: «Az angol asszonyok izlésének törvényeit nem alkothatják meg idegen földön». És abban az esztendőben a párisi világhírű konfekciósok egy pár millióval kevesebbet kaptak a szigetországból, ellenben az angol divát megindult hódító útjára ott is, a hol odáig nem igen jutott szerepe: a nők ruházódásában. Ez a dolog most azért jutott az eszünkbe és elmondása azért lett aktuális, mert hirdeti minden lap, hogy a «világ» jövő évi hajviselete immár megállapított. Megállapított pedig Bécsben, a hol most dönt el a fodrászok és parókaművészek országos versenye. Ideje lenne már legalább szót tenni: vajjon csakugyan az egész világra szól-e ez a döntés? Vajjon csakugyan ott tartunk-e még, hogy az izlés törvényeit idegen földön hozzák meg számunkra még abban is, hogy balról, jobbról, vagy középtől válaszszuk-e el a hajunkat?

A jó angyal. Akármilyen bölcs ember volt is és akármilyen bölcseséget mondott is dicőség emlékeztető néhai Kálmán királyunk: kiderül ime, hogy a boszorkányok halhatatlan

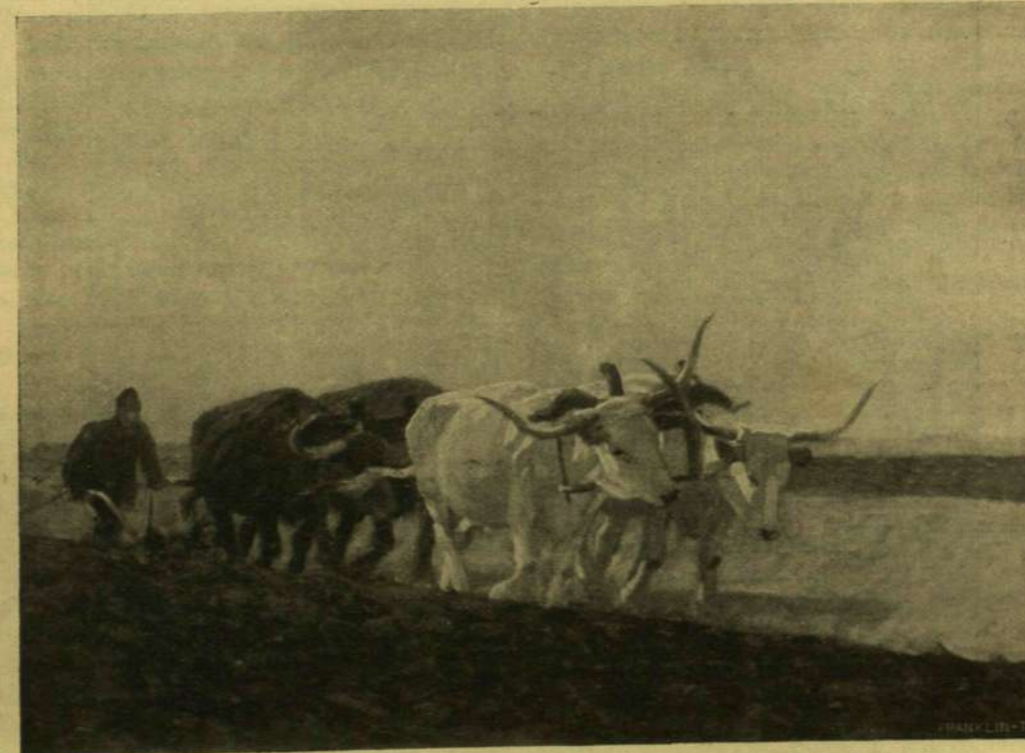

HORDÁS.

nok. Nemesak a máglya tüzén nem lehet elégetni őket, de a józan okosság tiszta vízében se fuladnak meg. Legfőleg nevet, alakot és — paripát változtatva — ma már nem seprűnyelen, hanem háromlábú asztalkán lovagolnak — de azért megjelennek a híveknek és tanácsot osztogatnak a tanácsalannak. A huszadik század elején, a legkomolyabb helyen, az igazságszolgáltatás termében angyalokkal megördögökkel folytatott eszmecserekről beszélnek törhetetlen fanatizmussal nem is vén asszonyok, hanem kardforgató aczélos izmú fiatal férfiak. Hajlandók minden fő- és pótesküt letenni rá, hogy akármikor szóba tudnak állni rég sirban nyugovó öreganyjuk lelkével, meg más szellemekkel, a kikkel olyan bizalmas, jó viszonyban vannak, hogy egyszerűen csak a keresztnevkön szólítják őket. És a szellemek tevékenységi köre még meg is nőtt a modern élet tartalmának gazdagodásával. Évszázadokkal ezelőtt inkább csak a medika körébe vágó műveleteket végeztek: gyógyító igékkel és varázsigékkel segítették a hozzájuk folyamodókat. A modern boszorkány, a háromlábú asztalon trónoló «jó szellem» gazdasági és fiskális funkciókat is végez, tanácsokat ad peres ügyekben és peren kívüli eljárásokban. A dolog komikus is lehetne, ha a hatása nem volna olyan tragikus. Anyagi és fizikai végpusztulás jelzi a «jó angyal» útját, akármilyen szép is tehát a neve, bizonyos, hogy el kell banni a megzavart idegek misztikus világának ezzel a rémalakjával. Sajnos, ez a

földadat nem könnyű. Kiderült már, hogy az öt ismert érzék az ember fölfogó és érzékelő képességének nem teljes készsége. Az idegeket elevenebbé válassza olyan tulajdonságok megléte demonstrálja, a melyeket a mostani kezdetleges megnyilatkozásaik homályában még nem volt, a ki szabatosan definiálhatott volna. Bizonyos, hogy az ember belső világának még hatalmas ismeretlen területei várják azt, a ki képes legyen őket fölmutatni, megvilágosítani, rejtelmes erőik természetét megállapítani. Ha az megtörténik, akkor mindenféle «jó angyal» hajléktalanná válik, de akkor is csak egy időre, mert az emberi lélek olthatatlan hajlandósága a rejtelmeshez bizonyára majd csak megint fog neki új tanyát szerezni valahol.

A Tugend. Az erkölcsnek, az erénynek, a lelki tisztességnek bizonyára a világ minden morális alapokon épült, berendezett és morális célokat szolgáló emberi közösségben megvan a maga nagy becsülete: de egyetlen egy nemzet se értett úgy hozzá, hogy az erkölcsöt a köztudatban annyira a maga sajátjának, karaktere kidomborító tulajdonságának ismertesse el, mint a német. A magyar híres a lovagiasságról, az angol a praktikusságról, az amerikai az élelmességéről, a spanyol a gögőről, a francia az elmésségéről, a német az erkölcsösséget követelte a maga legnevezetesebb tulajdonságának. Egy szinte történelmi méretű propagandával vitte szét az emberek között a maga szilárd és megtántoríthatatlan erkölcsének a hírét és sikerült is neki ezt köztudattá tennie. A francia könnyelműségnek söt ledérségnek hatásos ellenképe volt mindig a német erkölcs puritán-sága, tisztasága, hagyományos feddhetetlensége. A kinek alkalmá volt személyes tapasztalatokat szerezni, meg kellett győződnie róla, hogy az egyik nem olyan fekete, mint a milyennek festik, a másik nem olyan fehér, mint a milyennek dalolják. A mit párisi erkölcsnek emlegetnek, először nem annyira erkölctelen a valóságban, mint a milyennek hirdetik, másodszor pedig nem a francia nép és nem a francia polgári társadalom erkölce, a mely legalább is van olyan tiszta, mint akármely más nemzeté. Ellenben a német Tugend világa ugyancsak sajátosan tárja a maga igaz képét a világ elé. Egyik szennyezésű pör a másik után fakad föl a germán erkölcs talajából. A Han pör Karlsruheban, a Harden pör Berlinben, a Goeben pör Allensteinban mind igen kevés alkalmas annak az illusztrálására, hogy a német társadalom élete valami nagyon telítve lenne az erény, az örökké emlegetett Tugend fehér ragyogásával. Általánosítani természetesen nem illik és nem is szabad, de a hol ilyen megdöbbentő szaporasággal támadnak ilyen «ügyek», oda ez a meghatározás, hogy: az erény és a szigorú morál klasszikus földje, kissé meg nem felelőnek vagy legalább is némileg ideje multnak mutatkozik. Bizonyára kell hozzá valamelyes bátorság, ha a németek erkölcs és erény dolgában ezek után is különleges rangot és

SZÁNTÁS ALKONYATKOR.

ZOMBORY LAJOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

látogatást vagy sem, a Carabelli-család tekintélye megengedi-e, megvan-e a sikernek az a valószínűsége, melyet donna Eugenia megkívánt, ezek voltak a diplomácia által elődöntött utolsó kérdések; mert dacára a Carabelli-mama és a Maironi-nagymama régi ismeretségének, a fiatalok alig néhányszor futólag látták egymást s az ő gazdagságuk és előkelőségük, rokoni és baráti összeköttetések vonzótták egymást, miként egy csepp tengeri és egy csepp édes víz vonzza egymást, jöllehet azok a parányi lények, a melyek egyikben is, másiban is élnek, halálra vannak ítélve, ha a két csepp egyesül. A marchesa megnyerte a játszóját; látszólag korára, valóságban pénzére való tekintettel elfogadtatott, hogy a találatok Cressogónban történjék, mert habár Francónak magának nem volt egyebe sovány anyai hozományánál, 18 vagy 20 ezer osztrák liránál, öreganyja az ő flegmatikus méltóságával néhány millióskán üldögte. Most donna Eugenia, látván az ifjú magaviseletét, dühös volt a marchesára, a ki őt és leányát ilyen megaláztatásnak tette ki. Ha elfújhatta volna egy csapásra az öreget, az unokát, a csúf házat és a gyűlöletes házasságot, örömmel megtette volna; de úgy illet, hogy tetesse magát, játssza a közömböst és lenyelje a szegényt az ebédet.

A marchesa megőrizte külsőleg márványszerű nyugalmát, ámbar szíve telve volt kicsinyléssel és bosszúsággal unokája ellen. Ez két év előtt mérészt engedelmet kérti tőle, hogy nőül vehessen egy Valsolda-beli kisasszonyt, a ki művelt volt, de sem gazdag, sem nemes. A nagyanya határozott tilalma lehetetlenné tette ezt a házasságot és arra bírta a leány anyját, hogy ne fogadja többé házában don Francót; de a marchesa nem kételkedett, hogy az a népség nem vette le szeimet az ő millióiról. Ezért azt tervezte, hogy Francót minél hamarabb megházasítsa s így kiragadja a vesztélyből. Olyan leányt keresett tehát, a ki gazdag, de nem nagyon; előkelő, de nem nagyon; eszes, de nem nagyon. Találván egy ilyen fajtát, ajánlotta őt Francónak, a ki erősen méltatlankodott és kijelentette, hogy nem akar megházasodni. Ez a felelet gyanús volt s erre jobban ügyelt, mint valaha, unokájának és ama «Csapda kisasszony»-nak lépéseire, miután szeretetreméltóan így nevezte Rigej Lujza kisasszonyt.

A Rigej-család csupán két nőből állott, Lujzából és anyjából, a kik Valsoldában, Castellóban laktak; nem volt nehéz őket ellenőrizni. A marchesa mégsem tudott semminek nyomára jönni. Aonban egyik este Pasotti elbeszélte neki, szívtágulás miatt komoly veszélyben van, s azt vélte, hogy Franco hangulatán az észrevehető. Ugyanezen időben ajánlotta neki a Carabelli-leányt. Ez sem volt talán egészen izlése szerint, de szemben a másik vesztélylél, nem lehetett tévováznai. Beszélte róla Francónak. Ezúttal Franco nem ellenkezett, szórakozottan hallgatott, s azt mondta, hogy majd megmondolja. Talán ez volt az egyedüli kétszínűség egész életében. A marchesa merészen kijátszotta az utókatyát s meghívta Carabelliéket.

Most már jól látta, hogy elvesztette a játszmát, don Franco nem volt jelen a hölgyek érkezésénél, s azután csak néhány percze jelent meg. Modora ezen pár perc alatt udvarias volt, de arca nem; arca szokás szerint oly világosan beszélt, hogy a marchesa ámbar azonnal ráfogta, hogy gyengélkedik, mégsem téveszthetett meg senkit. Az öreg asszony azonban nem vallotta be magának, hogy rosszul játszott. Önálló gondolkozásának első ideje óta arra az állapponra helyezkedett, hogy soha egy hibáját, egy tévedését be nem ismerte, soha nem sebezte meg készakarva saját előkelő és szeretett «én»-jét. Most jónak látta feltételezni,

hogy az ő házasságkötési tanácsai után unokájának titkon egy mézzel, enyvel és méreggel teli szöcskát mondhattak. Ha volt valami, a mi némi vigaszt nyújthatott neki csalódásában, akkor Carabelli kisasszony magatartása volt ez, a ki rosszul palástolta el élénk boszankodását. Ez nem tetszett a marchesának. A caravina prefektusnak igaza volt, hacsak a formában nem tévedett kissé, mikor halkán azt mondta a marchesáról: «Ez a nő osztrák személy.» Mint az akkori régi Ausztria, az öreg marchesa sem szerette birodalmában az élénk szellemeket. Az ő akarata nem tűrt másokat maga mellett. Mária sok volt neki egy engedetlen Lombard-Velence, t. i. Franco úr, s a Carabelli-leányból, a ki saját feje szerint látszott érezni és akarni a Maironi-házban, könnyen kényelmetlen alattvaló, egy lázongó Magyarország lehetett volna.

Jelentették az ebédet. Az inasnak borotvált arczán és rosszul szabott szürke ruháján meg látszottak a marchesa arisztokratikus nézetei, mérsékelve takarékosági hajlamai által.

— És az a Giacomo ur? — szólt az ellenőrhöz, nem is mozdulva.

— Sajnálom, marchesa, — felelt Pasotti. — Találkoztam vele ma reggel s mondtam neki: Tehát Giacomo uram, látjuk egymást ebédnél? — Azt hittem, hogy a kigyó csipte meg. Elkezdett görnyedezni és fújni: Igen, azt hiszem, nem, nem, talán, nem mondom, hm, lám igazán, igen tisztelt ellenőr úr, nem tudom, végre is, hm! — Nem tudtam többet kivenni belőle.

A marchesa magához intette az inast s halkán mondott neki valamit. Ez meghajította magát és távozott. A puriai plebános fészelt és simogatta a térdét a rizotto után való vágyakozásában, de a marchesa megkövesültnek látszott kanapéján, mire megkövesült ő is. A többiek némán egymásra néztek. Szegény Barborin asszony, látván az inast s csodálkozva ezen a mozdulatlanúságon, ezeken a meghökent arczokon, felhúzza szemöldökét, szeméivel kérdezte majd férjét, majd a puriai, majd a másik papot, mignem Pasottinak egy villámolt tekintete őt is megkövesítette.

— Hátha elégett az ebéd! — gondolta, közömbös arczot csinálva. — Hátha hazaküldenek bennünket! Mily szerencse volna!

— Két-percz múlva az inas visszajött és meghajította magát.

— Menjünk! — mondta felkelve a marchesa. A társaság az ebéd után egy új személyiséget talált, egy meggörbült kis öregecskét, jószágos tekintetű szemekkel és álla fölé hajló hosszú orral.

— Valóban, méltóságos asszony, — szólt egész fénylően és alázatosan, — én bizony már meg is ebédtem volna.

— Csak üljön le, Viscontini úr, — felelt a marchesa, a ki arczátlanul tudta színlelni a süketiséget, mint mindazok, a kik határozottan egy másik világot akarnak alkotni saját kényelmükre és izlésük szerint.

Az emberke nem mert felelni, de nem mert leülni sem.

— Bátoróság, Viscontini úr! — mondta neki szomszédja, Palkó. — Mit csinál?

— Elfoglalja a 14-ik helyet, — dörmögte a prefektus.

Csakugyan a jeles Viscontini úr, zongorahangoló, zseli urral jött Luganóból, meghangolni a cimái Zseli uraságok zongoráját és don Francót, pont délben ebédelt Zseliékkel, onnan jött a Maironi-házba s most kénytelen volt Giacomo urat helyettesíteni, mert különben 13-an lettek volna az asztalnál.

Barna folyadék gözölgött az ezüst levestályn.

— Nem rizotto, — sügta Pasotti a puriai papnak, a mint elment a háta mögött. A nyájas, széles arcz nem árulta el, hogy hallotta.

A Maironi-ebédek mindig szomorúak voltak s ez még a szokottal is inkább annak igérkezett. Kárpótlásul legalább igen finom volt. Pasotti és a puriai pap gyakran néztek egymásra evés közben, hogy kifejezzék csodálatukat s örömlüket a kitünőt élvezeten, s ha Pasottinak valamelyik tekintete kikerülte a puriai figyelmét, Barborin asszony, utóbbinak szomszédja, könyökének félnél érintésével figyelmeztette őt.

A hangok, melyek hallatszottak, a marquis és donna Eugénia hangjai voltak. Bianchinak

arisztokratikus nagy orra, gálans, lovagias mósolya gyakran fordult a hölgynek fonnyadt, de még el nem múlt szépsége felé. Mindketten a legjobb vérbeli milánóiak lévén, bizonyos fölényben vélték egyesülni nemcsak az asztalnál, kik polgárok, hanem a kénye felett is, kik vidéki nemesek voltak. A marquis maga volt a megtestesült nyájosság és szeretetreméltóan beszélgetett volna a legszerűbb vendéggel is; azonban donna Eugenia, szívének keserűségében, a hely és a személyek iránti ellenszenvében, ragaszkodott hozzá, mint az egyedüli méltó társához, szinte kifejezetten, azért is, hogy a többiek iránti lenézését mutassa. Zavarba is hozta őt, hangosan mondván, hogy nem érti, hogyan szerethetett bele a rettenetes Valsoldába. A marquis, a ki sok év előtt ide vonult vissza nyugalomra s itt látta születni egyetlen leányát, donna Esztert, eleinte kissé kijött a sodrából erre a beszédre, mely sértő volt számos meghívottra, de azután élénken védelmére kelt a vidéknek. A marchesa nem mutatott zavart; Palkó, Nagy-Pali és a prefektus, mind valseidaiak, hallgattak, hosszú arczot vágva.

Pasotti ünnepélyesen elszavalt egy dagályos aicséretet a «Niscioree»-ről, Bianchinak Ória melletti villájáról. Bianchi, mint afele egyenes ember, a ki a múltban nem nagyon dícserekedhetett Pasottival, nem látszott örülni a dícséretnek. Meghívta Carabellinét Niscioreeba.

— Gyalog ne menj, Eugenia, — mondta a marchesa, tudván, hogy barátnője fél az elhizástól. — Látni kell, mily szűk az út a vámhivataltól Niscioreeig! Bizonyos, hogy nem férsz át.

Donna Eugenia méltatlankodva tiltakozott. — Bizony nem a Porta Renza útja, — mondta a marquis, — de sajnos, nem is le chemin du Paradis.

— Az ugyan nem! Csakugyan nem! Arról én jót állok, — kiáltott fel Viscontini vesztére, felhevülve, szerencsétlenségére, kellenél több pohár ghemmi bortól. Minden szem feléje fordult és Palkó halkán mondott neki valamit.

— Hogy bolond vagyok-e? — felelt az emberke égő arczal. — Legkevésbé sem. Mondom, életemben sem találkoztam még nyomorultabb társasággal.

Elmondta, hogy reggel Luganóból jött kissé megfázott a hajón s kiszállt Niscioreenál, hogy gyalog folytassa útját; ama két fél között, a hol nem tud megfordulni egy szamar sem, találkozott a finánczokkal, a kik szidalmazták őt, a miért nem a vámhivatal kikötőjénél szállt ki; odavezették az átkozott vámhivatalhoz, s miután kezében egy tekeres zenei kéziratot vitt, azt a buta vámhivatalnok elvette tőle, a hangjegyeket titkos politikai levelezésnek gondolta.

Mély esend. Néhány percz múlva a marchesa kijelentette, hogy Viscontini úrnak egyáltalán nincs igaza. Nem kellett volna Niscioreenál kiszállnia, ez tilos. A mi pedig a vámhivatalnok urat illeti, ez egy nagyon tiszteletreméltó egyéniség. Pasotti ezt megerősítette, szigorú arczal. «Kitünő hivatalnok», mondá.

— Kitünő gazember, — dörmögte a prefektus fogai között.

Francó, a ki eleinte egészen másra látszott gondolni, megrázkódott és megvető tekintetű lövelt Pasottira.

— Utóvégre, — tette hozzá a marchesa, — azt találom, hogy a hangjegy-kézirat ürügye alatt igen jól lehetne...

— Bizonyos! — mondta a Palkó, a ki félelemből volt osztrák érzelmű, míg a háziasszony meggyőződésből volt.

A marquis, a ki 1815-ben összetörte kardját, hogy ne szolgálhasson az osztrákok alatt, mosolygott, s csak ennyit monvott:

— La c'est un peu fort!

— De hisz mindenki tudja, hogy ökr az a vámhivatalnok, — kiáltott fel Franco.

— Bocsánat, don Franco, — szólt Pasotti.

— Eh, mit, bocsánat! — szakította félbe a másik. — Czimeres ökr!

— Lelkiismeretes ember, — mondta a marchesa. — Olyan hivatalnok, a ki megteszi a kötelességét.

— Akkor a fellebbvalói ökrök! — felelt Franco.

— Kedves Franco, — felelt a flegmatikus

hang, — ilyen beszéd az én házamban nem járja. Hála Istennek, itt nem vagyunk Piemontban.

Pasotti helyeslőleg kaczagott fel. Ekkor Franco dühösen megragadta két kezével a saját tányéját s egy csapásra összetörte az asztalon.

— Jesszus Mária! — kiáltott Viscontini, a Nagy-Pali pedig jajgatott, félbeszakítván a fog nélkül való rágás fáradságos műveletében.

— Igen, igen, — mondta Franco, dült arczal felkelve. — Jobb, ha elmegyek, — és kiment a teremből.

Donna Eugenia egyszerre rosszul kezdte érezni magát és ki kellett őt kísérni. Valamennyi hölgy, Pasottinét kivéve, utána ment egyik felől, míg a másik oldalról belépett az inas rizs-pástétomot hozva. A puriai pap diadalmas nevetéssel nézett Pasottira, de ez úgy tett, mintha nem venné észre. Valamennyien felálltak. Viscontini, a látszólagos bűnös, folyton mondogatta:

— Én nem értek semmit, nem értek semmit, — és Palkó, rendkívül boszankodva az elrontott ebéd miatt, rámondult:

— Mi az, a mit maga valaha megértett?

A marquis roskedvően hallgatott, Végre Pasotti, az igazi bűnös, mintegy magában mondta:

— Kár! Szegény don Franco! Arany sziv, okos fej és ilyen természet! Igazán kár!

— Ugyan, — szólt Palkó.

A puriai pap pedig egész leverten mondta: — Biz ez nagy kellemetlenség.

Vártak, vártak, de a hölgyek nem tértek vissza. Erre valamelyik mozogni kezdett. Palkó s a puriai pap hátrétek kezekkel lassan közeledtek a pohárszékhez s szemlélték a rizspástétomot. A puriai szeliden hívta Pasottit, de Pasotti nem mozdult.

— Csak azt akartam mondani, — mondá a vastag pap, rejtőgetve diadalát, úgy hogy láthassa is, ne is, — hogy itt vannak a fehér Tartüfök (szarvasgombák).

— Mondtam, nem hiányoznak itt a fekete Tartüfök sem, — jegyezte meg a marquis, kissé megnyomva az utolsó szavakat.

(Folytatása következik.)

TÖRTÉNELMI UTCZANEVEK.

Három év leforgása alatt körülbelül hatvan régi eredetű utcanevet cserélt fel újjakkal a főváros közmunkatanácsa. Nincs ebben semmi különös, talán még megrovásra méltó sem. Végére minden korszaknak megvan a maga divata és érdeke, sőt olykor olyan praktikusságai is vannak, melyek czélszerűvé teszik, hogy a régít, a mi már alkalmatlanná vált, szépen félretegyük az útból. Ha tehát az utcanevek változnak, országos vitákat nem lehet még e miatt rendezni, de viszont megáll az a szempont is, hogy a változtatás, ha nincs valamely morális indoka, nem okvetlenül szükséges. Legújában az István-tér és a Lipót-tér estek át ezen a csere-bere procedurán, a mi körülbelül azt jelenti, hogy a nagyságok számára kiutalványozott kegyelet nem örök életű. Az István-tér (ma: Klauzál) ugyanis István főherceg emlékére kapta nevét, a Lipót teret pedig, mely ma Szent István névre változott, Lipót császár iránt való kegyelethűl keresztelek el a mult századeleji városfők, miután a Belvárostól kifelé, a Dunáig húzóddó és akkor még lakatlan térségnek a Lipótváros nevet adták. Hát ez a két dolog magában véve nem jelent még semmi kegyeletlenséget. Amde figyelnie kellene a közmunkatanácsnak arra is, hogy vannak olyan tradíciók, melyek nem okvetlenül kényseritők a rombolást, miután nincs semmi kártékony elem bennök.

Minden nagyobb országnak érdeke, hogy a fővárosa lehetőség szerint visszatükrözzön valamit külsőségeiben is azokból a historiai motívumokból, melyek fejlődésében kísérték. Ezekből az emlékekből, melyek az évszázados fejlődés folytonosságának dokumentumai, ma-holnap úgy sem marad meg egyéb, mint az utcanev. Nemsokára megkezdik a Belváros újabb szabályozását s ezzel az akcióval az a pár régi eredetű utca is, mely épületeiben megőrizte még a nyegyenyegző leltét, és az 1838-iki árvíz előtti Pest külső képét, eltűnik végképen, hogy megszülessen és kiépítve, vil-

A FOGADÓ-TEREM A TÜZVÉSZ UTÁN, GRIMANI DOGE ARCKÉPÉVEL (LONGHI FESTMÉNVE).

A TÜZVÉSZ PUSZTÍTÁSA A SZAPÁRY-PALOTÁBAN.

amos vasútnak és újdívatu bérpalotának helyet adjon. Ez is érthető. Furcsa volna utóvégre az antikvitások kultuszát még akkor is fenntartani, mikor a fenntartásukból eredő kár tisztelesen nagyobb a mellőzésükből eredő haszonnal. Nem is arról van szó. Az a rendszer, mely az utcák és terek elkeresztelésénél mostan folyik, olyan természetű, hogy csupán ötlet-szerűségével hat reánk. Leveszik a táblákat például az utcákról, de tíz év múlva már felszerelik újjakkal s ismét tíz év múlva egy másik újjal. Miután azonban valamely gondolatnak minden cselekvésben kell jelentkeznie, a mostani rendszerben épen ezt a gondolatot nem látjuk, mely indokoltá tenné a derűre-borura való változtatásokat. A fővárosi utcanevek keletkezéséhez ugyanis mindig valamely historiai, politikai vagy kulturtörténeti hagyomány tapad. Kezdetben nevet kaptak egyes utcák a bennök lakó kiválóbb emberek valamelyikéről. Majd egy-egy czéger, útirány, bolt, iskola, vendéglő, kávéház vagy közintézmény hozta létre az elkereszteléseket, azonkívül olyan nagyobb politikai vagy historiai események, melyek valamely időben erősen megillették a nép fantáziáját.

A mai értelemben való utcanevek tulajdonképen csak 1848 óta ismeretesek. Ekkor kezdtek és pedig a márczius tizenötödiki események után politikai és irodalmi kiválóságok után az utcákat elnevezni. Ekkor keletkeztek Budán a Batthyány, Kossuth, Széchenyi stb. utcák, Pesten pedig a Petőfi és a Pillvax társaság indítyára a következő utcanevek: Szabadsajtó utca (ma Kossuth Lajos utca), Diadal, Forradalmi Csarnok, Szabadság utca (ma: Koronaherzeg), Szabadsajtó udvar (ma: Kossuth Lajos-u. 3. sz. ház), Márczius 15-ike tér (ma: Egyetem tér) stb. Vahot Imre a Pesti Divatlapban a nagy mozgalmak hatása alatt programot ajánlott az utcák elnevezésére és a Belváros és Terézváros egyes utcáit a márcziusi események nevezetesebb mozzanatai nyomán így is kezdték nevezni, de minden csak addig tartott, míg Pest a honvédelmi kormány védelme alatt élt. Az abszolútizmus kezdetével Windischgrätzet, Haynaut s másokat diszpolgároknak megválasztó pesti tanácsnak első dolga volt, hogy eltüntette az összes utcaneveket, melyek a márcziusi és a forradalmi mozgalmakra emlékeztettek. A Szabadsajtó utca átvette régi nevét, a Hatvanit, a Diadal, Forradalmi Csarnok és Szabadság utcákból Uri-utca lett s így tovább. A kiegyezés után egy ideig meghagyták régi mivoltukban ez utcaneveket, de a hetvenes évek elején az első városrendezési akcióval már több helyen az utcák új neveket kaptak. Azokat az utcaneveket azon-

ban, melyek a márcziusi események vezérei és a sajtó agitációja révén mentek bele a köztudatba, noha a főváros levtárában az erre vonatkozó akták ma is megtalálhatók, a közmunkatanács sohasem újította fel s nem is állította vissza jogaikba. Pedig hát a közvélemény követelte akkor ezeket az elnevezéseket. Ezzel a pár utalással mindössze csak figyelmeztetni akartunk arra, hogy van logika az ilyen jelentéktelen külsőségekben is s igazán csak akkor van értéke az elnevezéseknek, ha logikus elhatározással történnek. Miután az utcanev nem egyéb, mint szimbólum, mely valamely dolognak vagy eseménynek olyan emlékére óhajt figyelmeztetni, a minek valamikor a főváros életében igen nagy jelentősége volt, az volna a helyes, izléses és logikus dolog, hogy az utcanev ezután ebben a rendeltetésében maradjon. Jelképezze a fejlődést, a fejlődés nagy válságainak különböző mozzanatait és azoknak a nagyoknak emlékeit, kik ebben a fejlődésben kegyeleltre méltó munkát teljesítettek.

Zuboly.

ELEGETT MŰKINCSEK.

A letűnt év utolsóelőtti napján tűzvész pusztított Budapest egyik nagyuri palotájában, a Szép-utcai Szapáry-házban. Ez a katasztrófa nemcsak a grófi család vagyonában tett kárt, hanem érzékeny pusztítást vitt végbe a nemzeti vagyonban is. Mert a Szép-utcai tűz elsőrangú műkincseket emésztett meg, magyar család birtokában levőket, tehát egy részét a nemzeti vagyonnak.

A porrá és hamuvá lett, vagy — kisebb, de nem jelentéktelenebb részében — erősen megsérült kincsek jobbára a velencei festőművészet és a velencei műpar klasszikus századai-ból valók. Félkezünk ujain lehetne számszerűen azokat a családi képtárakat és országos gyűjteményeket, hol e nagy művésznek oly sok és nagyértékű emléke volna együtt, mint volt a Szapáryak Szép-utcai palotájában. Az ország — sajnos — csak akkor szerez tudomást Budapestnek erről a nevezetességéről és gazdagságáról, a mikor már elvesztettük.

E kincsek a mult század nyolczvanas éveinek derekán kerültek Magyarországra. Hogyan jutottak hozzánk Tiepolo, Tizian, Tintoretto, Longhi, Lorenzo Lotto, Bassano, Palma Giovane és Giulio Romano remekei? A régi velencei mesterek képeinek, tudjuk, hogy hihetetlenül felszökött az ára az utolsó század alatt, s azt is tudjuk, hogy még a legnagyobb áldozatkészséggel és százezrek mozgósításáva

is bajos volna szert tenni oly meglepően gazdag gyűjteményre, minőt a fent említett nevek gyaníthatnak.

A Szapáryak örökség útján jutottak páratlan műkincseikhez, melyek a velencei palazók fényét és gazdagságát kölcsönözték a Szép-utcai palota termeinek. Velencei volt ott minden: nemcsak a képek s a tizenhatodik századbeli berakott művű és a tizenharmadik századbeli aranyos faragványú, régi és drága genuai soprarizzo-báronnyal bevont bútor, a történelmi beeső muranói csillárok, velencei bronz fal karosgyertyatartók és kandelaberek, az antik velencei tükrök, a falak páratlanul szép és felbecsülhetetlen értékű soprarizzo-báronny kárpitja, hanem velencei volt hozzá a keret is, melyet a grófi család műtélése teremtetett mind e kincshez: a drága olasz stukkó mennyezetek, a falak gazdag faragványú és aranyozású lamberie-jei.

Velence művészetének ez a temérdek kincse a régi híres Morosini család palotájából került

jóformán elpusztult a december harminczadiki tűzvészben, vagy a mi — szerencsére igen nagy értékű része — megmaradt, jelentékeny, talán helyrehozhatatlan kárt szenvedett. A Szép-utcai tűz, mint mondják, egy fűtő gondatlansága miatt keletkezett. Tűlfűtötte, vagy, lehet, fűtés közben kilyukasztotta a Reáltanoda-utcai oldalon levő hálószoba régi empire-stíli cserépkályháját; egy kis kerek rést ütött rajta, melyen kitortek a lángok és tűzbe borították előbb a hálószobát, aztán a termék egész sorát: a gyönyörű Rózsaszínű Szalont, benne Morosini doge bölesőjével, a régi Morosini hölgyek csodásan szép antik butorával, egy családi képpel, melyet Kaufmann Angelika festett, egy másik, mely Benczur műve volt; aztán a nagy fogadótermet, velencei tükrével, a történelmi nevezetességű Morosini csillárral, melyet Murano városa ajánlott fel a törökverő Morosini Francesco dogenak, a nagyértékű velencei báronny és csipkefüggönyökkel, Grimani doge Longhi-festette arczképével.

Érték nem tartják lehetetlennek, hogy Palma és Tintoretto képeinek csak a lakkját forralta meg s tette habossá a nagy hőség s maga a festés sértetlen maradt: szóval, hogy nagyobb baj nélkül restaurálhatók lesznek.

Túl a tűz középpontján, a hálószobában a leg-szomorúbb képe van az úgynevezett kis ebédlőnek, hol elpusztult Lorenzo Lotto egy Krisztus-képe, Longhi kettős portrait-képe, mely Morosini szenátort és fiát ábrázolja, Bernardo Castiglione egy tájképe és egy Velasquez iskolájabeli figurális kép.

Az előszobában, mely a nagy lépcsőházba nyílik, már szűnőben volt a lángok ereje s itt erős vízsugarakkal meg lehetett menteni a falon függő összes képeket: Giulio Romano egy csataképét, Bassano két szép velencei tájképét s Tiziannek egy kisebb méretű férfi-arczképét.

Hanem a mi elpusztult, az oda van örökre, s a Szapáry-palota égése következtében szenvedett óriási kárt nem lehet pénzértékben felbecsülni. B. M.

AZ A KÁLYHA A HÁLÓSZOBÁBAN, MELY A TŰZ OKOZÓJA VOLT. (AZ ALJÁN LÁTHATÓ KÉT ÚJNYI RÉSEN CSAPOTT KI A LÁNG).

A MOROSINI-TEREM TINTORETTO «KRISZTUS A KÚTNÁL» CÍMŰ FESTMÉNYÉVEL, MELY A TŰZBEN TETEMESEN MEGSÉRÜLT.

A TŰZVÉSZ PUSZTÍTÁSA A SZAPÁRY-PALOTÁBAN.

Budapestre 1885-ben, midőn a Morosini család utolsó egyenes leszármazottja, Gatterburg-Morosini Loredana grófnő meghalt és vagyonának harmadrészét rokonára, Szapáry Géza grófra, a király akkori főudvarmesterére hagyta. A Szapáry család anyai ágon volt rokonságban a Morosiniakkal. Szapáry József gróf, Géza nagyatya, 1799 január 15-ikén vette feleségül Gatterburg Johanna grófnőt, ki rövid házasság után, 1812 április 15-ikén halt meg Pozsonyban. A Morosini család a nyolczadik századtól fogva egyik legnevezetesebb családjá volt Velencének. Négy doge adott hazájának, és családi története kapcsolatos az Árpádok történetével is. E család leánya volt az a Morosini Tommasina Katalina, az «Új Eszter», az «ibolyás hölgy», ki második felesége volt István magyar hercegnek, Jeruzsálemi Endre királyunk fiának s anyja III. András magyar királynak: velencei Andrásnak, utóbb idősebb magyar királynő és Tótország hercegnője.

A Morosini hagyaték Magyarországra jutott részének az a nagyobbik fele, melyet nem a Szapáryak muraszombati kastélyában, hanem a budapesti palotájában helyeztek el, bizony

Itt megállt volna a tűz, ha oltás közben, szerencsétlen kézzel, fel nem törik a nagy táncszertem nehéz tölgyfa-ajtáját. A már-már megfűtött elem minden forróságát egyszerre oda zúdította, és ezer szerencse, hogy táplálékot ott nem talált, mert a termét néhány nappal azelőtt kiüresítették. De azért elpusztult ez a terem is nagyértékű stukkójával és falainak dús, valódi aranyozásával. Innen az utolsó: az úgynevezett Morosini teremre tört, mely a legdrágább kincsek: Tiepolo, Tintoretto, Palma Giovane és Longhi egy-egy remekét őrizte magában. Tiepolo páratlanul szép mennyezetképeinek színeit kiégette a nagy hőség; Tintoretto szingazdag nagy képe: Krisztus a kútnál, felrészében elhomályosult, csak a felsőrész maradt bámulatosan ép, rajta Krisztus és Magdolna igazétesen szép fejével és a test felső részével. Palma Giovane Krisztus képeinek (Krisztus a poroszlók) felső részét: a fejet és a mellett érte ugyanez a sors; Morosini Francesco doge nagy figurális portreitja, (Longhi műve), melynek fából faragott aranyos kerete is, szimbolikus faragványaival, történelmi értéket képvisel, csak kis mértékben sérült meg. A szak-

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

55-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-
léleteket is ad, több színben művészileg ki-
vitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-
évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkronika»-val
negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona
60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-
hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám
küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Tűzek. Mezey Sándor veiskötetének jellegűjeül egy Schumann-akkordot választott. Ez nagyon jellemző, mert a mi verseiben első sorban megkap, az, hogy nagyon melódikusak. A legtöbb verse olvasása-
kor érezzük, hogy a szavak, a ritmusok hullámai felkapják, ringatják lelkünket s mire beleérünk a közepébe, már szinte vele dalol a lelkünk a költővel, hangulata a miénk lesz. Ime egy strofa a «Május» című vers elejéről:

Napfény ölegeti lágyan a fákat,
Meleg, puha szellő halk sóhaja kel,
S egymásra hajolnak az orgona-ágak,
És összeborul két vadrózsa-kehely.
A lombpalotában csökezene csendül,
S felém suhan harmatozó levelekrül
És rám nevet egy kép, mint fény a virágra,
A régi daloknak szöke leánya.

Nagyon nehéz volna szabatosan megállapítani, mért van ezeknek a soroknak együtt annyira muzsi-

mikor titokzatos melegségek fakadnak ki a lélekből, halk, forró lehelletű vágyak kelnek, a melyek elterjednek a lélek fölött mint a juniusi szellő és sikoltó ujjongást, dityzambikus fellobbanásokat esznek ki belőle, hogy aztán visszaessenek a méltó lemondás elhalkuló ütemeibe. Nem olyan ez, mint egy szép zenedarab? A nő a költő szemében maga a szépség, öntudatlan érzéki zsongásokat, szenvedélyes fölhevüléseket, lázós mámorokat kelt benne a tavasz, a szerelem, de a lelke tiszta, fehér marad. Fölötte mint fátum lebeg a szerelem, a szenvedély, a mely sorsát megszabja, a mely a cselje, rendeltetése. A férfi — már mint maga a költő — passzív magatartásban áll előtte, vágytól égve, de hozzá nem érve, — csak épen a karjait tárja ki, a mikor ölebe akar omlani. Nagy vonásban, szimbolikusán fogva fel, csakugyan ez a férfi és a nő viszonya, csak épen hogy más férfi szenvedélyesen csörgeti a rákényszerített passzivitás lánczeit, míg a mi költőnk meg-

«A rög» című kötetében egy híján húsz novelláját adta ki. Kétségkívül nemcsak új, hanem új jelenség is, a mely nem kapaszkodik senki előző-jébe, nem kap az irodalmi mesterség kész, klisé-szerű formáin, hanem maga teremtetette meg önmagát, mint író s önmagából vesz formát és tartalmat egyaránt. Mint manapság mondhatni mindenki a legfiatalabb nemzedékben, ő is az új romantikusok közül való; tisztára lírikus lélek, nem is titkolja lírai diszpozícióját, az életet, a világot nem apró részleteiben látja, mint a realisták, a kiken mi nevelkedtünk, hanem nagy, egyszerűsített vonalaiban, erősen markolt összefoglalásokban és misztikába olvadó szimbolumokban. A fantázia majd mindig túlcsapong benne, különösen a stílusában, a színek, a vonalak, a képek egymás hegyén-hátán vonulnak el szeme előtt, hol bizarr egyveleget adva, hol egymásba és egymásra tolván. Ez a képtörődés, a melyet tetszés szerint nevezhetünk túlgazdag-

A RIS EBÉDLŐ LORENZO LOTTO ELÉGETT KRISZTUS-KÉPÉVEL.

AZ ELHAMVADT SZOBÁK A NAGY FOGADÓTEREMBŐL NÉZVE.

A TŰZVÉSZ PUSZTÍTÁSA A SZAPÁRY-PALOTÁBAN.

kális hatásuk, de olvastukra lehetetlen nem érezni, hogy fölösleges volna nótát csinálni rájuk, mert van bennük magukban nótá, hogy szinte mellékes az értelmük, mert a bennük zengő zene a fő. Ebben a vonásban látjuk Mezey Sándor költészetének lényegét: nem a gondolatok, az érzések újdonságára, eredetiségére van ez a költészet alapítva, hanem az érzésekben s a nyelvben titokzatosan rejlő ritmikus elemek felhasználására. Ez nagyon ritka sajátosság a mi költőinknél; úgy látszik, külön érzék kell hozzá, mert ismerünk igazán első rendű lírikusokat, a kikből teljesen hiányzik. Ez az érzék azon a ponton fejleszti a költészetet, a hol ez a zenével érintkezik. A melódia nem függ a ritmikai szabályoktól, esetleg felhasználja őket, de nem rájuk van alapítva; a költő lelki diszpozíciójától függ. A kinek lelkében nem ritmikusán támadnak az érzések s az őket kifejező szavak nem sorakoznak ajkán úgy, hogy zenei hatások keljenek nyomukban, annak lehetnek még oly tisztán csengők az anapasztusai meg a jambusai, mégse lesz melódiaja. Vajjon milyen az az érzésvilág, a mely Mezey Sándor ajkán ezeket a dallamos hangokat adja? Tavasz rügybontás, a

adja magát nekik. A levegő, a melyben a daloknak ezek a virágai nyílnak, forró, de nem éles és kemény, mint Afrika perzselő levegője, hanem puha, párák, mint a túlfűtött télikerté. Ezért hanyatlanak át oly könnyen a nagy fellobbanások ernyedő lemondásokká. Mezey Sándort jellemzik azok a versek is, a melyekben objektív formát igyekszik adni szubjektivitásának: a bibliai József példájában énekl meg a maga tiszta, hűségére vágyó szerelmét, Phrynében a női szépségért való rajongását, Évában a nő szerelmi ébredését, Phaetonban a maga vágyát a szenvedély elragadtatása után, — csupa oly dolgok, a melyek megcsendülnek egész költészetében. Már a hol objektivebb akar lenni, ott elhagyja a hangja: a «Prometheus»-ban, a «Lót ivadéka»-ban ellankad. A «Délbábok népe» és a «Bolygó szobor» című versekben azonban szép, nemes hangokat hallunk tőle, a melyek azt a bizalmat keltik, hogy fogjuk az eddigieknél férfiasabb hangjait is hallani.

A rög. Pop Mariska novella-írásunk újdonságainak egyike, alig egy-két éve, hogy először találkoztunk vele a napilapok vonala alatt s most először ad alkalmat a kritikának arra, hogy foglalkozzék vele.

ságnak, vagy a művészi oekonomia hiányának, nem egyszer zavarba ejt, nem tudjuk nyomon követni a rajz egymásba futó, összefonódó vonalait s szemünk nem tudja egy színfoltba olvasztani az egymáson keresztülszökődő színeket. Hangulatot azonban — s ezt akarja az író, mindig keltenek a novellák, egyik-másik belénk is markol és ragad magával, ránk kényszeríti magát a maga belső erejével. Ha elvontan, önmagában nézzük Pop Mariska könyvét, szép és gyönyörködtető olvasmány, ha a jövő perspektívájából nézzük, gazdag és értékes ígéret.

Pestvármegyei históriák. A mióta tárcza alatt rövid novellát értünk, elfogytak az igazi, régi értelemben vett tárczák, posványba jutott ez a kellemes, szórakoztató műfaj, a modern zsurnalisztikának talán legkulturásabb terméke. Jóformán az utolsó, a ki nagyobb sikerrel és következetesen műveli, gróf Vay Sándor s ő is csak egy fajtáját: a könnyed, eleven hangon elmondott visszaemlékezést közelmúlt időkre. Az emberek, a viszonyok, az események, a melyekről ír, a tegnapi, anyáink, nagyanyáink világából valók, a mikor még megvolt a magyar uralom társaságának régi jó patriarkális íze, de már mind több modern nivelláló elem keveredett bele s a mikor a társas-életnek sokkal nagyobb volt a fontos-

ÚJÉVI LEVELEZŐ-LAP ÁRUSOK AZ UTOZÁN.

sága, mint ma, mert az irodalmon kívül az egyedüli szelep volt, a hol a magyar érzés utat talált magának. Az ötvenes és hatvanas évek társasága ez, a mikor a sirva-vigadás nemzeti intézmény volt s a mikor a jókedvnek, tréfának, meg a duhajkodásnak szinte tragikái mellékiadt a közviszonyok nyomorúságos komorsága. Gróf Vay Sándor tárczáinak fő varázsát éppen az adja meg, hogy ezt a levegőt eleveníti meg előttünk, melynek egyes elemei benne élnek még a mai közérzésben s melynek alakjai, személyükben vagy fiaikban ma is köztünk élnek még. Másik vonzerejük pedig az a kedves biedermeyeres hangulat, mely az alakok, az események fölött lebeg s a melynek az író is egészen átadja magát. Új könyvében gróf Vay Sándor tizenhét pestvármegyei históriát mond el, mulattató vagy érzelmű történeteket, melyek ma is élnek még az idősebb urak és hölgyek ajkán s a melyek annál érdekesebbek, mert csakugyan megtörténtek, vagy megírták valaki valaki.

A samárjai asszony. Rostand romantikus színezteti biblikus drámai képét, — ő maga evangéliumi játéknak nevezi négy képből — Telekes Béla fordításában mi köztöltik először most egy éve. Most könyvben is megjelent igen csinos kiállításban. Egy folytatásban olvasva Rostand finom, nemes költeménye még erősebben hat, mint részleteiben s szimbolizálja élelőbben domborodik ki. Telekes Béla fordítása híven követi az eredeti szépségeit, — a komoly lélek idealista lendületű magyar költőt nyilván magával ragadta a francia költő ihlete, ezért érezzük a fordítást az a természetes színt, a mely rendszerint csak első kézből való dolgokon szokott megenni. A kedves kis kötet egyik darabja a Franklin-Társulat amateur-sorozatának, a mely művészi díszlettel egységes formában jelenik meg, finom papíron, kitűnő metszésű betűkkel, izléses bőrkötésben.

Párisi levelek és tanulmányok. Arányi Miksa volt országgyűlési képviselő, ki jelenleg előkelő közgazdasági állásban Párisban él, e czím alatt vasos kötetben adta ki azokat a tárczaleveleket, melyeket a francia fővárosból egyik-másik budapesti napilapba írt. A levelekben szó van mindenről, a mi Párisban a legutóbbi három-négy évben az intelligens embereket foglalkoztatta: színházról, politikáról, szocializmusról, pénzügyekről, irodalomról, filozófiai vitákról, léghajózásról. Az egész munka egy nagy egyveleg, a melyből érdekesen, sok tekintetben elme-ingerlő módon bontakozik ki a világkultúra fővárosának örökké izgalmas, eseményekben gazdag élete.

Az Olcsó Könyvtár-ban, Gyulai Pál kulturális jelentőségű vállalatában, ismét négy becses füzet jelent meg. Köztük van Berczik Árpád kedves, magyaros ízű három felvonásos vígjátéka, «A pozsonyi diéta», mely nemrég került színre a Nemzeti Színházban. Ezzel másikkal Balog Jenő rendkívül magvas, bár formában kissé merev tanulmánya a nyomor és a bűntettek kapcsolatáról. Heine utazását a Harzban adja a harmadik füzet Oláh Gábor gondos, költői fordításában, míg a negyedik füzetben Grillparzer «A szendomiri kolostor» című érdekes novelláját adja, melyet Györi Károly fordított

magyarra. Az első három füzet ára 60 fillér, az utolsó 40 fillér.

Új könyvek: Tűzek. Versek, írta Mezey Sándor. Budapest, Phönix irodalmi részvénytársaság. A rég. Elbeszélések, írta Pap Mariska. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3-20 korona. Pestvármegyei históriák. Írta gróf Vay Sándor; Budapest, Légrédy-Testvérek; ára 2-40 korona. A samárjai asszony. Evangéliumi játék három képből, írta Rostand Edmond, fordította Telekes Béla. Budapest, Franklin-Társulat; ára négy korona. Párisi levelek és események. Írta dr. Arányi Miksa. Budapest, Athenaeum; ára 3 korona. A testápolásról. Különös tekintettel a testezés és izomfejlesztésre, főleg az egészség és a formázás elmozdításának elve alapján. Írta Danzig Antal. Budapest, Benkő Gyula könyvkereskedése; ára 1-50 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Mecseri Mecséry Jakab volt 48-as honvédszázados, a Nemzeti Lovarda nyug. főnöke, 77 éves korában Budapesten. — Baró Ferenx 48-as honvédszázados, nyug. Károlyi grófi uradalmi főtitkár 82 éves korában Budapesten. Holtestét Jászberénybe vitték s ott a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — Strausz Antal volt 48-as honvédszázados.

ÚJESZTENDEI MALACZVÁSÁR.

75 éves korában Budapesten. — KOHNER ZSIGMOND, a pesti zsidó hitközség elnöke, udvari tanácsos, a fővárosi kereskedővilág előkelő vezérfője 67 éves korában, Abbázában. Holtestét Budapesten temették el. — PULCZ IMRE nyug. királyi ítélőtáblai bíró, 74 éves korában Budapesten. — ÖVÁRY SÁNDOR, a nagyváradi káptalani udalom ispánja, 54 éves korában Nagyváradon. — OLHAUSER PÁL Budapest I. kerületének sok éven át volt előjárója, 75 éves korában Budapesten. — IDŐS RIMANÓCZY KÁLMÁN műépítő, 68 éves korában Nagyváradon. Rimanóczy sokat áldozott jótékony cselekedetekre. Ő vetette meg a nagyváradi vízvezeték alapját azzal, hogy a szükséges telket ingyen adta. — KÁLMÁN PÉTER törvényszéki bíró, 33 éves korában, Kecskeméten. — DR. BLASKOVICH ZDENKO pénzügyminiszteri titkár, 38 éves korában Budapesten. — KRÁJN MÁTYS, a «Neues Pester Journal» munkatársa, 41 éves korában Budapesten. — PATAKY ANTAL pozsonyi királyi ítélőtáblai segédhivatali igazgató, 64 éves korában Kecskeméten. — TILL HUGÓ a véglesi királyi hercegi udalom titkára, Zólyomvármegye törvényhatósági bizottsági tagja 43 éves korában Véglesen. — NAGY MIKLÓS dr. orvos 82 éves korában Budapesten. — DOBSA JÓZSEF volt postatiszt 45 éves korában Nagybittsén. — DR. MANNINGER GUSZTÁV ADOLF, Sopron vármegye volt főorvosa, 60 éves korában. — DOMOSZLAV JÓZSEF uradalmi számtartó, 68 éves korában Doboz községben. — Ifj. simaházi TÓTH KÁLMÁN végzett jogász Budapesten.

ÖZV. ALLAGA IMRÉNÉ, Fazekas Emma 87 éves korában Baján. Az általánosán tisztelt matrona fővegye volt Allaga Imrénének, Baja város egykori fővezetőjének, a kit mint forradalmi kormánybiztos 1849-ben elfogtak és halálra ítélték. Csak a kegyvesztett Haynau ismeretes ítéltelése révén menekült meg a haláltól — ÖZV. BORBÉLY JÓZSEFNÉ, szül. Maron Julianna 82 éves korában Székesfejérváron. — ÖZV. BARTALUS SAMUNÉ, szül. nemesmítizsi Begyáts Janka, 40 éves korában Budapesten. — NEMHÉZ EDÉNÉ, szül. Nagy Matild 61 éves korában Budapesten. — ÖZV. MANLY GRÓGNÉ, szül. Králitz Matild 82 éves korában Órszentmiklóson. — RAKOCZAY PÁLNÉ, szül. Mihálka Rózsa 53 éves korában Budapesten. — ÖZV. domonveci és leotini ZMESKAL ISTVÁNNÉ, szül. ivachnofalvi Rády Lujza 73 éves korában Alsókubinban. — GUSZVENTZ PÁLNÉ, szül. Stolecz Franciska 64 éves korában Esztergomban. — Mezőpatini Bodó SÁNDORNÉ, szül. albisai Bod Katalin 42 éves korában Mátosvásárhelyen. — ÖZV. kemencsaljai LŐRÉ Lajosné, szül. kismányai Dóme Appollónia 82 éves korában Káptalanfői községben. — Bánkfalvi ANTALFFY ANNA székesfővárosi tanítónő Budapesten. — Lászlófalvi VELTS ZOLTÁNNÉ, szül. dálnoki Gaál Irén 38 éves korában Kolozsváron. — ÖZV. Tutzingeni Iovag TIRTEL FRIGYESNÉ, szül. Bromirski Dolinovszka Ludovika, nyolcvannégy éves korában Budapesten. — ÖZV. NAGY EZEKIASNÉ, szül. Fülöp Anna, néhai Nagy Ezekias városi tanácsos a negyvennyolcas honvédfőhadnagy özvegye, 85 éves korában Kézdivásárhelyen. — GÖMTEZ JOLÁN, volt állami tanítónő, 21 éves korában Kassán.

Szerkesztői üzenetek.

Szomszédos. Karczag. Abban a verében egyáltalán nincs szó élő személyekről s még kevésbé Petőfi szüleiéről vagy rokonairól. Költőtől alakokról tréfálók

benne a költő, a korabeli vidéki emberek kulturális elmaradottságát gúnyolja ki rajtuk keresztül. El se bírjuk képzelné, hogy gondolhatott valaki Petőfi szülei, a kirkól mindig a gyöngédség hangján beszél. Szerelmes vagyok én. Izzetlen játék a szavakkal; az anyját szereti az ember, de nem szerelmes bele. A rabszolga. Nagyon sok a pont a veresben, pedig a pontok nem keltenek hangulatot. Egyébiránt ábrándos lélek szüleménye, de nem költői munka.

Átym háza. Amor pillangója stb. A törekvése derék és becsületes méltó, de a versei nagyon messze vannak attól, hogy közölhessük.

A magyar legény. A magyar leány. A magyar nótá. Egyik sem ér semmit, mindezt már ezeken megírták mások és köztük legalább százan beszélték jobban.

Vihar. Nem, kérem, így nem beszélnek élő emberek soha, sem a viharban végbenemő találkán, sem máskor. Így csak a rossz novellákban beszélnek a papiros-figurák.

A próféta gyűrűje. Az irodalomban minden azon múlik, mennyire tud valaki egy témát — érzést, eszmét, mesét — az olvasóval elhitetni. Ezt a gyűrű-históriát így, a hogy el van mondva, aligha hinné el az olvasó. Annak a jele az, hogy a történet megírásában — több jó tulajdonság mellett — valami hiány van.

Egyedül. Hogy árván járja az élet útját, búsan, csettalan bolyong a küzdő emberaradtaban s a gúny tövis meg-megverzi, ez mind nagyon szép, költői dolgot volt, mikor először mondta valaki, de azóta a sok használatban úgy elkopott, mint a rossz bakancs.

* A «Vasárnapi Ujság» 1907. évi tartalomjegyzékét jelen számunkhoz mellékelve küldi szét kiadóhivatalunk.

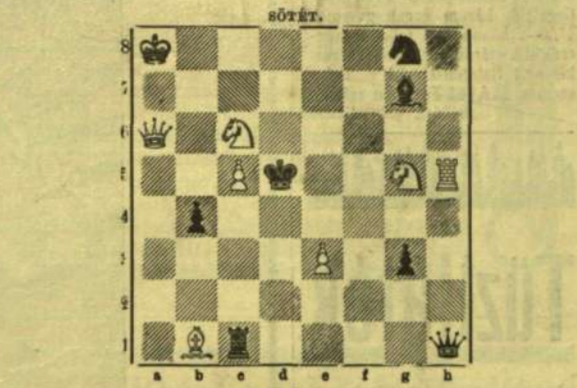
Bál Musseline Voile Marquette. Selyem és Henneberg-selyem 75 kr.-tól feljebb, bérmentes és vámentes. Mint postafordulattal. Megrendelések 11990. an Seidenfabrik. Henneberg in Zürich.

A Bőr- és Lithion-tartalmú gyógyforrás Salvator. kitűnő sikerrel használtatik vesebajknál, a húgyhólyag bántalmánál és kövszénynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és télegzési szervek hurutjainál. Húgyhajtó hatású! Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta! Budapest főrakár Edecsuly L. urál.

HA FÁJ A FEJE, ne tévoldázz, hanem használj azonnal Beretrvas-féle MIGRAIN-Pasztilát. 94 pasztillás szarbanaró doboz 1 kor. 20 fill.

„AGRÁRIA“ kukoricaszártépő gép. Ásványi szabadalom. Bővebb telvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176. Levélezim: AGRÁRIA Budapest Váci-út 2. sz.

SAKKJÁTÉK. 2571. számú feladvány Daniel A. W.-től. (A «Western Daily Mercury» feladványversenyének az első díjat nyerte.)

Világos indúl és a második lépésre matt ad. 2549. számú feladvány megfejtése Schuster Zsigmondtól. Világos a. Sötét. 1. Vh5-h8 Kc5-d5 (a) 1. Vh5-h1 f Ke5-e4 2. Vh8-a8 f Kd5-e5 2. Vh5-h1 f Ke5-e4 3. Fb4-d6 f matt. 3. f2-f4 f matt. 3. Vh8-h1 f matt. 3. f2-f3 f matt.

SARG-féle 60 FILLÉRES KALODONT LEGJOBB FOG-CRÉME. Megfagyva, jégben pihen folyó és patak és mindenütt töli mulatságok, szánkózás, kocsolyázás, hal- és tincez-mulatságok veszik igénybe az embert. Azonban hiány van, a kik ez örömeiket a rosszullétek néhez napjaival fizetik, mert égg gondatlanok voltak és mert megbűntek és aztán nem használták rögtön az igazi elhárítószer? A kinek tényleg az a szerencsétlensége, hogy ily mulatságon meghül, az használjon azonnal néhány Fay féle valódi sodeni ásvány-pasztillát — ezek neki a képzelhető legjobb szolgálatot fogják tenni. Kaphatók az összes gyógyszerárakban, drogeriákban és ásványvíz-kereskedésekben 1 K 25 fért dobozokban. Vezetőváltás: Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Guntzer, Wien IV/1, Grosse Neugasse 37. 12632

Vesszőparipaliliumtejszappan. Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E/m. a naponta beérkező elismerő levelek bizonyága szerint most és a jövőben is a leg-hatásosabb szappan marad az összes gyógyszappanok között, seplell ellen, valamint gyöngye, puha bőr és rózsás arcszín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 filléret kapható minden gyógyszerárban és drogeriában, illatszer- és fodrászüzletben. 12142

Ingyen és bérmentesen! küldöm meg mindenkinek nagy és gazdaságos illatszert illatszerteljesítő szertárat. Minden gyógyszerárban és drogeriában kapható. Dús kebel két hónap alatt Pillules Orientales által (keleti pillulák) az egyedülik, melyek a mellét teljesítik, szilárdítják és ujjalikoznak és az asztmájú kebelnek kezes teltéséget kölcsönöznek, a nélkül, hogy az egészségnél ártana. Keszesre armentmentes. Az orvosi társaságoktól elismerve. Absolut discretio. Doboz haszn. utasítással K 6.45 bérmentes. J. Badi gyógyszerár, Pest-Buda: Király-ú. 12. Wien, Puerhofen R., Singerstrasse 15. 12592

Kalap-áruház. Old American: Budapest, Beirós, Egyetem-utca 7. 4, 5 koronás kalap- és 10 koronás eméber-njodnásait ajánljuk. Arjegyzék küldetik.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geistl József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Göttsch István (Budapest). — Németh Péter (Gompor). — Kintz Róbert (Fobert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lipót-udr). — Szabó J. — Szendrői György. — A «Györi Sakk-kör». — Szendrői György. — Mészay József (Győr). — A «Zborói Társaság». — Kalocsa Katolikus Kör. — Veörös Miklós. — Ifj. Hubay Bertalan (Bodas-nylak). — A «Dunai Ártéri Egyenlőség kör» (Dunaföldvár). — Kerecs Mihály (Tihanyvár). — Csabó István (Tihanyvár). — A «Leibniz Gazdasági Kaszinó» (Leibniz). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Isra). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger).

KEPTALÁNY. Az 50-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A nyers erő megakadhat egy egyszerű dión is, míg az ész hegyeket morzsol össze. Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ne vásároljon selymet addig, míg 10 filléres levelezőlapon mintákat nem kér, a mi garantált szőlő és csodaszép újdonságainkól felelősen, fehéren és színesen. Különlegesség: Selyemelmék menyasszonyi, bál-, társasági és utcai tolettékre, valamint bluzokra, belső stb. 1,15 K-tól 18 K-ig méterenként. Mi direkt magánfelelőknek adunk el a kiválasztott selymeket vám- és portómentesen a lakásba szállítjuk. 12022 SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájc.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállított.

NERUDA féle pipere BORAX. Készíti NERUDA NÁNDOR BUDAPEST, IV. KOSSUTH-LAJOS UTCA 7. sz. 1 üveg ára 1 korona 50 fillér.

Ifjúság és szépség. A ki szép, ifjú és érdekes arccal akar bírni, az használja a Lechner-féle zsírarczport. Lechner-féle Hermelin- és Aspasia-arczport, melyeket a legmagasabb hölgykörök és a legelő művésznők előszeretettel használnak. Nem látszik, hogy az arcz porozva van. Csak zárt szemlelőzetben kapható val-12067 mennyi illatszeráránál és a gyárban. L. Lechner, a kir. színházak BERTLIN. Schützenstrasse 31. Világkiállítás Milánó 1906. Grand Prix.

Katona Géza, Kettermei István, «Köztud» kávéháza. Külön termék és páholyok családok és nagyobb társaságok részére. Új billiárdok, tiszta fajborok, izletes ételek. IV., Váci-utca 38. sz. — A kávéházban minden vasárnap és ünnepnapon katona zené. — Színház után friss vacsora.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki...
Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arcbőr színpompásabbá tételére és megőrzésére: száraz, önműködő, durva, hámló, viszkető, hervadó bőrre; ráncok és hibák ellen.
Bőrgyógyító készlet fenyves, zsíros, pörüssös, akás (miésszes), pattanásos (v. mmeris), eres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, legyási foltok és izadás ellen.
Bőrtisztító készlet Elsürgült, lebarant napis-űtő arckor fehéritésére, szőp és májfolt ellen.
Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég p'rusok, pattanás-nyomok, rózsapattanás (rosacea) bőrkeményedés, horvirág, himlőhely és sebhely ellen.
Hajgyógyító készlet hajkorpa, hajhullás ell. s kopaszd. megakadályozására.
 Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, stülkés kozmetikai eszközökkel és szerekkel, melyeknek biztos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaljuk s a melyeknek ártalmatlanságáról az intenzív főorvos: dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségügyintéző készletek kinek receptjei szerinti a szerek készülnék. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikerrel kezelheti önmagát azon szépség-hibája ellen, melynek megfelelő készletet beszerez. Jutassy dr. "Szépségápolás" c. könyve minden készlethez mellékelve van.
 Minden egyes készlet ára 5 korona.
 Készíti és elárulja személyesen vagy posta útján a **Kozmetikai Gyógyintézet** Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4. sz. I. em.
 Kapható vagy megrendelhető az intézetet kívül minden gyógyszerárban. — Frakció: Török József gyógyszerár 12403 Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12402

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
 Hígytelens kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszor gyomorgölködők, vöröszegények és lábbandóok számára, szivárgószor, idog-12908 orvosi és vérszűvítő szor.
 Készíté: Serravallo-utca 22. orvosi vevőmely. **J. SERRAVALLO, Trieste** Barocia.
 Váskorható a gyógyszerárban feltételes üvegben á k 2.60, egész literes üvegben á k 4.80.

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a **"STELLA"-HAJVIZET,** mert ez nem hajfestő, de oly vagy összetételű szer, mely a haj eredeti szíreit adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadságter, Sétátér-utca sarkán. 12445

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Szerkeszti Gyulai Pál.
UJ:
 1450. A magyar szabadságharc német dalnokai. Szemlétrények Hartmann Mór költőmelyéből. Ford. Kasza Andor.
 1451. Gyulai Pál. Emlékezés Deák Ferenczre. 1452-1453. István Pál. Volter és Grizoldis. Bevezette és magyarázó jegyzetekkel kísérte Vende Ernő.
 1454-1456. Ihering Rudolf. Küzdelem a jogért. Fordította dr. Szilassy César.
 1457-1463. Mac Donough Mihály. Az angol parlament szokásai, frasságai és humora. Ford. Huszár Imre.
 1464-1473. Fogazzaro A. A szent. Regény. Ford. Vécsei J.
 1474-1478. Ötven év előtt. Elbeszélés. Irt Jokay Lajos.
 1479-1480. A kondor. Irt Stifter Adalbert. Németből fordította B. K.
 1481-1483. Camille vagy az optimizmus. Irt Voltare. Fordította Langer Ignác.
 1486-1488. Furio. Elbeszélés. Irt D'Amicis. Olaszból fordította Elek Arthur.
 1489-1494. Sterne érzékeny utazása. Ford. Kazinczy Ferencz. Bevezette és kiadta dr. Berki Miklós.
 1495-1497. Balzac. Irt Taine H. Francziából fordította dr. Halasy Aladár.
 1498-1499. A szendvirci kolostor. Irt Grillparzer. Fordította Györfi K.
 1500-1502. Nyomor és büntettek. Irt dr. Balogh Jenő.
 1503-1505. Utazás a Harzban. Irt Heine. Németből fordította Oltó Gábor.
 1506-1508. A pozsonyi diéta. Vigjáték 3 felvonásban. Irt Berck Arpad.
 Kiadja a **FRANKLIN-TÁRSULAT** magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Angolkóros gyermekek

szület értesitem, hogy a jövő nyáron a Balaton parton, az angolkóros gyermekek üdülőhelyén orvosi felügyelettel megnyitom, hol a legelőrehaladottabb angolkóros (legalább három éves) gyermek 1 1/2-2 hónap alatt teljesen meggyógyul a jéni megtanul. (Válasszék.) Balaton-Örvid p. Palatinzeses. **Kájál István** reform. lelkész. 12557

Tűzijáték

Lampion, cotillon, táncz trouk, knall-bonbonok, álarczok papirsapkák, ruhadiszek, papirhangszerek, parókák, szakálak, jux cikkek, zászlók jelmez kellekek papir-guirlandok, papir-kalápok stb. kaphatók **EMMERLING ADOLF** gyárosnál 12533 Budapest, Gróf Károlyi-utca 26. sz. **Arjegyzék.**

Nietzsche filozófiája.

Irt **BURJÁN KÁROLY.**
 A modern természetvizsgálás eredményei. — Sociális reformtörvények. — Nietzsche eszmerendzere. — Elotrajza, Szellemi fejlődésének fázisai. Az individualisztikus filozófia alapelvei. — Nietzsche, mint korunk eszmerendzemeinek hőse.
 Ára 1 korona.
 Kapható **LAMPEL R.** könyvkereskedése (Wollianer F. és Fiai) részvénytársaság Budapest, Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

KALOGEN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM

LEGJOBB SZER A FOGAK APOLÁSÁRA
TÜRVE VEDETT.

ZEISS

PRISMÁS TÁBORI TÁVCSŐ a képek fokozott plastikájával.
 12471
 SZÉLE-MÉLETI TÁRGYVEVŐTÁRSULÁG
UJ MINTÁK UTAZÁS, SPORT, VADÁSZAT, HADSEREG, TENGERESZET számára.
 A ZEISS-féle prismás tábori távcsövek elismert előnyei: nagy fényerő, kiváló élesség, állandóság, nagy látter, szabatos kivétel, tropus-biztosság az új mintáknál a legmesszebbmenően fokozottak. — Tessék prospektust kérni T 79. Beszerezhető valamennyi optikai üzletben, ugyszintén:
CARL ZEISS BERLIN, FRANKFURT A. M., HAMBURG, LONDÓV, ST. PETERSBURG, WIEN, JENA (NÉMETORSZÁG)

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRÁZLETE.

Alapítva 1847.
Brausweller János Szegeden. Ca és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és mórás, földalója stb. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE
 Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.

KÖLTŐI MŰVEK:

A Franklin-Társulat kiadásai.
ADY ENDRE
VÉR ÉS ARANY
 Újabb költemények.
 Ára 3 kor.
OLÁH GÁBOR
SAMSON
 Költői elbeszélés.
 Ára 3 kor.
 Kaphatók: **LAMPEL R. könyvkereskedése** (Wollianer F. és Fiai) részv. társ.-nál Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

A himlőhelyek eltávolítása

nagy és nehéz gondokat okozott eddig ezeknek és ezeknek. Sok-sok pénz reptul ki az ablakon kiába. Rogátsy Kálmán az érdem, hogy most már ezt a kellemetlen és az egész arcot elurító szépséghibát is biztos sikerrel lehet gyógykezelti a Rogátsy-féle pipere borax használatával. Harminez és hetvenöt filleres dobozokban kapható a készítőnél (Rákóczi-út 10.) és minden gyógytárban, drogueriában és fűszerüzletben.
Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.
 Természetes forró-melig kónos források. Iszapfürdők, iszapborogatások, mindennemű thermális fürdők, vizgyógykezelés, massage. Lakás és gondos ellátás. Csuz, köszvény, ideg-, bőrbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektust küld ingyen a **Szt.-Lukácsfürdő igazgatóságára, Budapest-Budán.**

Vadászfégyverek

vívó- és torna-szerek, orosz sárcsópók legelősből készült főrészek.
Seffer Antal sporteszközök, háló és költőgyártó ipartelepe Budapest, IV., Károly-utca, boltszám 12. (Központi városkő épülete). Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Magyar Könyvtár.

Szerkeszti Radó Antal.
 Egy-egy szám ára 30 fillér. Minden füzet külön is kapható.
UJ:
 480. Katona Lajos. Középkori legendák és példák.
 487. Guy de Maupassant. Az ékszer. Ford. Tóth B.
 488-489. Wilde Oszkár. Bunbury. Köznapi komédia három felvonásban. Fordította Mikos Lajos.
 490. Turgenyev Iván. Pjetusovka. Fordította Ambrovcovic Desz.
 491. Cicero beszéde L. Manlius mellett. Fordította Szidarovszky János.
 492. Somossi István. A bélyeggyűjtés kézikönyve.
 493. Hallan Langard. Wilde Oszkár. Fordította Moly Tamás.
 494. Alfred de Musset. Szeszély. — Az ajtó tárva vagy zárva legyen. Fordította Hevesi S.
 495-496. Wilde Oszkár. Az eszményi férj. Szinnű 4 felvonásban. Fordította Mihály József.
 497. Ady Endre. Sápdi emberek és történetek.
 498-499. Wilde O. De Profundis. Ford. Elek Arthur.
 500. Beóthy Zsolt. Költők és hősök.
 501. Krüdy Gyula. Hét szilva.
 502. Wilde O. Aforizmak és ötlek. Ford. Radó Teréz.
 503. Daudet A. Művészházasságok. Ford. Elek Arthur.
 504-505. Suro Alfréd. Az acétkirály. Szinnű 4 felvonásban. Ford. Sebestyén Károly.
 506. Wilde O. Florenzi tragédia. Ford. Benedek M.
 Kiadja **LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE** (Wollianer F. és Fiai) részvénytársaság Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

BRÁZAY SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

Minden szép lánynak és asszonynak tudnia kell, hogy nincsen párja a Brázay Sósorszesz-szappannak, mely elsőrendű kozmetikai szer, a bőrt puhítja, az arcnak idő, egészséges színt ad. A kiütéses, májfoltos, szimpla arcbőr és a bőrárvilások lekarakodott pszik- és fésdánygögd megújítja, a kezét puhává, fehérré és bársonyfinomí teszi. Így nekülözhetetlen úgy a hölgyek toalett-asztalán, mint a gyermekszobákban és minden mosdó-asztalon.
 Kapható illatszerekszűknél, gyógytárakban, drogueriákban, ugyszintén minden finomabb üzletben. 12613

Magyar királyi államvasutak téli menetrendje, érvényes 1907 október 1-től.

Budapest nyugati pályaudvar—Párkány-Nána és vissza.

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
Budapest ny. p. u. ind.	146	122	150	149	1404	152	116	154	155*	155	128	153	123	160	120	162	130	164	124	1406
Palota-Ujpest — ind.	605	600	615	655	720	805	920	935	1125	1215	1225	110	215	220	230	415	425	610	620	655
Vác — ind.	541	612	633	711	822	933	953	1140	1231	1241	125	236	242	431	437	516	516	626	632	715
Nagy-Maros — ind.	725	725	725	753	836	1012	1043	1043	1043	124	248	316	316	332	332	545	545	705	705	741
Párkány-Nána — ind.	806	806	806	836	1125	1125	1125	1125	1125	352	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500

Budapest keleti pályaudvar—Bicske és vissza.

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
Budapest k. p. u. ind.	17	11	137	1065	1063	13	27	7	1901	1	1301	15	3	1007	19	1001	8	1303	5	1303
Budapest-K. föld. ind.	615	735	730	750	820	930	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045
Bicske — ind.	548	607	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649	649

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan és vissza.

Állomások	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
Budapest k. p. u. ind.	715	740	745	810	835	920	1235	130	215	225	250	330	520	535	625	700	815	845	940	700
Pécel — ind.	827	827	827	915	1007	117	214	306	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333	333
Gödöllő — ind.	850	900	939	1033	143	238	254	327	356	409	625	625	625	625	625	625	625	625	625	625
Hatvan — ind.	848	848	848	949	1023	1125	237	327	415	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443

Megjegyzések. Az estu 6 órást reggel 5 óra 39 percig terjedő éjjeli idő a perzek általánosával van megjelölve. — Gy.-v. — Gyorsvonat. — V.-v. — Vezény (Utánnyomas nem járunk). — T. v. — Téli vonat személyszállítással. — * — Feltételes megállás. — † — csak felszállás. — ‡ — csak leszállás.

Kitüntette: Páris, Bécs, Budapest, Szeged.

Alapítva 1864.

Telefon 63-36.

Vidéki megbízások pontosan teljesítenek.

Berketz István utóda

cégtulajdonos: KOVÁCS ENDRE

kelmefestő és vegytisztító gyára

12523 Budapest, IX. ker. Kinizsy-utca 14. szám.

Gyűjtőtelepek:
Andrássy-ut 50.
Lipót körút 16.
Izabella-utca 66.
Rákóczi-ut 78.
Ullői-ut 30.
Váci-utca 51.

Csak SICULIA névvel ellátott üvegek valódiak.

A SICULIA forrás-
Málnási víz

A legjobb gyógy- és asztali italvíz.

A gyomorégést azonnal megszünteti.

Páratlan nyálkaoldó és étvágygerjesztő

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felül-mulhatatlan.

12608

Magyarországi főaktár
BRÁZAY KÁLMÁN
Budapest, József-körút 37.
Telefon 59-16.

Kapható minden gyógyszerárban, drogeriában és fűszerkereskedésben.

FÜLÖS MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Rozsnyay Máttyás chininezukorkája íztelen chininből.

Többszörösen kitüntette, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fumei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Máttyás névalírása olvasható. 11266

Rozsnyay Máttyás gyógyszeretára
Arad, Szabadság-tér.

Weustein Fülöp
Eukrozo
hashajtó labdaccai

(Neustein-féle Erzsébet-labdacsok.)
E pilulák hasonló készítményeknél minden tekintetben fejlebb becsüendők: mentek minden ártalmas anyagtól, az altesti szervek hajójánál legjobb eredménnyel használhatók, gyengéd hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb s mellette oly ártalmatlan, mint e pilulák a

székszorulás
legjobb betegségek forrása ellen. Cukrozott külsejű végett még gyermekek is szívesen veszik.

Egy 15 pilulát tartalmazó doboz 30 fill., egy tekeres, mely 8 dobozt, tehát 120 pilulát tartalmaz, csak 2 kor., 2 kor. 45 fill. előleges beküldése mellett egy tekeres bérmentve szállítatik.

Óvás! Utánzóktól különösen óvakodjunk. Kéjük határozottan Neustein Fülöp hashajtó-labdacsait. Valódi csak, ha minden doboz törvényileg bejegyzett védjegyűként piros fekete nyomtatásban "Szent Lipót" és "Neustein Fülöp gyógyszerész" aláírással van ellátva. A kereskedelmi törvényeskönyv védett csomagolójának aláírás nélkül van ellátva. 12547

NEUSTEIN FÜLÖP
"Szent Lipót"hoz csatolt gyógyszeretára, Bécs, I. Plankengasse 6. Kapható Budapestben Török J. gyógyszerárban, Király-u. 12. és Andrássy-út 26.

Párisi világiállítás "Grand Prix" 1900

Kwizda-féle Restitutions-fluid

cs. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára 2 K 80 fill.

40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóérősítőül, inak merengőnél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744

Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. Főaktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-út 26.

Hegedűk.
Cimbalmok.
Fuvolák.

Forgatható és önműködő hangszerek.

Elsőrangú gyártmányok.

Pompás kivitelben. Mérsékelt havi részletfizetésre.

ELEK és TÁRSA

Budapest, VII., Károly-körút 10.

Méltányos üzleti elvek, Előzékeny kiszolgálás.

Képes hangszerárjegyzék ingyen és bérmentve. 12555

Beszélőgépek
7 koronát 500 g részletfizetésre is. Lemezcsere ingyen Odeon lemezek Szántás alismerevél. Tóth József gramofon kereskedő Szegeden, Könyv-utca 3. az. Árjegyzék ingyen.

Feltűntet kelteneK
TITANIA gyors-gözmosógépek és mangorók

Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.

Minden gépet próbára 55 koronától feljebb. Képviselek kerestettek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607

TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

RÉZBUTOR

12575 VAS-SZOBABUTOR

gyártmányaink modern, stilszerű kivitelben Városligetünkben kiállítva megtekinthetőek. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

PÁPAI és NÁTHÁN vas- és rézbutor gyár
Budapest, VI., Andrássy-út 1. (Fonciére palota).

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Csodás és biztos hatásu
arctisztító és
szépségjavító szerek

melyek nem csak hasznokban, hanem az egész világon közkedveltségnek örvendenek, a KRIEGER-féle

AKACZIA

-CRÈME 2 K.
-PUDER 1 K.
-SZAPPAN 1 K.

Pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, mitesszert, stb. Biztos, hogy nem ártalmas, hanem fiatalítja, szépiíti az arcot. Kapható a „KORONA” gyógyszerárban, Budapest, VIII., Kálvin-tér (Baross-a. sarok). 12617 Postai szétküldés naponta.

VASÁRNAPI UJSÁG

3. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztő HOITSY PÁL. Főmunkatárs MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 19.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 18 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A "Világkronika"-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag megkötött viteldij is eszandoló.

BLAHA LUJZA.

KERÉK FÉLSZÁZADOS évfordulóját ünnepeljük annak, hogy ama nevezetes deszkákon megjelent egy színész, a ki egész nemzetet lelkét úgy megfogta, úgy lebilincselte, olyan varázsa ejtette, magát vele úgy megszerette, mint művészet leányai közül soha senki, se előtte, se utána. Ez a színész, a ki mostan egy félszáz esztendő dicőség ragyogásában, még mindig friss koszorúval homlokán és még egyre csengő dallal az ajkain, mint egy sugárzóan rendkívüli jelenség, mint a mulandóság szomorú tanának dalos és mosolygó csáfolata áll előttünk: Blaha Lujza.

milyen neki még nem zengett? Ki tud hozni a számára olyan virágot, a melyet még nem szőrtak a lába elé?
Újat bizony mi már neki nem adhatunk. Újat csak ő adhat nekünk. Mert az ő tarsolya gazdagabb, mint a miénk; az ő lelkében többféle virág terem, mint a mennyit mi neki kerestekből, üvegházakból korszoriba fűzhetünk. Mi csak elgyönyörködhetünk benne, az ő roppant gazdagságában és az ő varázsos fia-

BLAHANÉ MINT TÖRÖK BIRÓNÉ A "PIROS BUGYKILLÁRS" BAN. Strinsky fénykép.